

RAPORTI KOTAR PAŠLOIPE
„JURIDIKAKO BIDIKHAVUTNE“ PERSONE
ANI REPUBLIKA SRBIA

Uluvutno dizutnengo

Redaktori

Prof. dr Goran Bašić

Editori

Uluvutno dizutnengo

Edicia

Ulavdo raporti

Pustik 2

Redaktura thaj lektura

Anka Jakšić

Gatisaripe thaj stampa

INTERPRINT

Beogradi, Francuska 26a

Tiraži

500

RAPORTI
KOTAR PAŠLOIPE
„JURIDIKAKO BIDIKHAVUTNE” PERSONE
ANI REPUBLIKA SRBIA

Beogradi, marti 2012.

MOTHOVDIPE

Angluno alavi	5
1. Kedipe gendjengo ano romane bešipaskethana.....	9
2. Problemja vaš save „juridikake bidikhavutne“ perosnge našti te pačavinolpe dizutnengo statusi – „bilači direkcija“ thaj normativno bariere.....	12
2.1. Minusja ano norme	12
2.2. Procedura registruipaski ano centralno pustikja bijandipaske.....	19
2.2.1. Rndomo registruipe	19
2.2.2. Palorndomo registruipe	20
3. Aktivipe Uluvipe dizutnengo phando e agorisipa problemi statusesko „juridikako bidikhavutne“ personengo thaj personengo bi personalno dokumentja	26
4. Klidutnipe	30
Aneksja	
Aneksi 1: Inicijativa vaš pharuvipe thaj djipherdipe kanunesko kotar avriparnicaki procedura.....	33
Aneksi 2: Propozalja dizake direkcienge dizja Jagodina, Niš thaj Vranje phando e procedurenca kana delape jekhutno centralno gendo dizutnengo.....	40

Angluno alavi¹

Ani Republika Srbia djivdinela bipendjardo gendo manuŝengo bi juridikako identiteti. Odola siton persone save sine jase nikana na sine registruime ano centralno pustikja jase o centralno pustikja rumindile ja našavdile, a on nanolen dokumentja jase aver daj ispati kotar odova kaj on sine ano olende hramime. Vaŝ juridikako sistemi raŝtrako on siton „bidikhavutne“ thaj vaŝ odoleske na resena dizutnenge thaj aver hakaja.

Fakti bijandipasko thaj devipe anavengo, sar fundo personalno identitesko, manglape te ovol bidilemako pačavimo sakole neve bijandutnoske ani teritoria Republika Srbiaki. Pedo odova e raŝtra obliguinela ini djeno 2 punkti 1 Konvencia vaŝ hakaja čhavoreske KN: „Riga so kerde kontrakti akala Konvenciako ka pačavinen thaj ka arakhen hakaja zorakharde akala Konvencia sakole čhavoreske savo arakhelape talo olengi jurisdikcia bi nisavi diskriminacia thaj bi dikhibe pedi rasa, kolori morkjako, poli, čhib, religia, politikako thaj aver pačavipe, nacionalno, etnikako thaj socialno hanig, manginutnipaski situacia, invaliditeti, bijandipe thaj aver statusi čhavoresko, olesko dajako/dadesko jase kanunesko devutnouluvipaske”² **Odova manuŝikano hakaj nane pedo adekvatno čhane paŝutno čhavorenge savenge daja/dada nanolen personalno dokumentja soske on naŝti te registruinenpe ano centralno pustikja bijandipaske ano rndomo procedura registruibaske, a akana save si norme olenge kerena pharipe jase namukhena te realizuinen ani procedura palorndomo registruipe faktja bijandipaske.**

Majbut, alavi sito kotar persone romane hanigake. Ani publika si konfuzno gendja kotar olengo gendo. Bithagarutne thaj ekspertsko organizacie ikalena aver-aver gendja pedo fundo save kerelape nota kaj si maŝkar 2.500 thaj 20.000, a UNHCR vakharela kotar riziko kaj ŝaj te ovol masovno apatridija, jase kaj si potencialno apatridja ani Srbia paŝe 6.500³. Čačikane gendo akale manuŝengo, but phare te djanolpe soske olengo statusi ŝaj te zorakharolpe numa te sine kaj rodona daj aŝutipe jase te sine kaj po pučipe siton mi registruime ano centralno pustik bijandipaski, jase registruinde mi pe čhavoren ano centralno pustik bijandipaski – amboldinena negativno. Vaŝ odova kaj kotar o gendo

¹ Sa fraze, ŝeja, anavutne, adektivja thaj verbja ano akava teksti save istemalkerdile ano murŝikano gramatikako poli, siton ini bidiskriminaciako pedo persone djuvlukano polesko.

² Kanuni kotar ratifikacia konvenciako Khedutne naciengo vaŝ hakaja čhavoreske „Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori”, br. 15/90 i „Službeni list SRJ” – Međunarodni ugovori”, gn. 4/96 thaj 2/97.

³ Dikh: Pudar Gazela, Persone ano riziko kotar apatridia ani Srbia, UNHCR, 2011.

„juridikako bidikhavno“ diskutuinelape pobut kotar deš berš ovela sine šukar kaj adjahar forma gendjengi kedelape kana kerelape registruipe dizutnipasko. Numa, ano Registruipe dizutnipasko savo realizuisalo 2011. berš odova nane kerdilo.

But lugo vakhti legardili diskusia maškar raštra, kotar jekh rig thaj grupa bithagarune organizaciengo save legardile amalipa „PRAXIS“ thaj „Centri vaš anglunisaripe juridikake studie“, kotar dujto rig – kotar manglipe te anolpe ulavdo kanuni sar majefikasno čhane te agorisinenpe problemi „juridikako bidikhavutnengo“. Dji aver ministribja nane deklaríšisale kotar odoja iniciativa – thagarutnesko resori raštrako direkciako thaj lokalno korkorodirekciako but vakhti phenela kaj problemi šaj suksesno te agorisinolpe efikasno thaj kvalitetno istemalkeripa normengo save si. Argumenti vaš adjahar pozicia siton gendja kaj Ministribe vaš raštraki direkcia thaj lokalno korkorodirekcia phengja reaguiba pedo Alternativno raporti bithagarutne organizaciengo vaš istemalkeripe Maškarthemutno konvenciako kotar cidipe raso diskriminaciako. Prekal gendja Ministribaske – ano 2009. berš centralno servisja ano lokalne korkorodirekcie lele 9.876 rodipaske lila vaš palorndomo registruipe ano centralno pustikja bijandipaske, a agoralililo 9.573. Ano odova berš rovibaske lila ko Ministribe sine 45, a 42 anglunostepeneske agorisibaske lila čhivdile avri zoralipasta. Ano 2010.berš dendilo 8.172 rodipaskelila, agoralililo 7.996, a dende rovibaske lila ko Ministribe sine 46⁴. Numa, Ministribe khonik nane hor dikhlardol so ano legardutne procedure talohaljovisalo talo **palorndomo registruipe**. Atoska, Uluvutno dizutnengo rodipa pedo tereni individualne anglodavie thaj situacie thaj analiziripa normengo zorakhargja – kaj ano pozitivno juridika šaj, thaj ani praksa poloke, te kerolpe palo odova registruipe personako savo siola ispatjengje faktja bijandipaske, hema kotar daj sebepi na sine registruimi ano adekvatno registrja. **„Biagorisime“ problemja, numa, iklona kana dizutne nanolen nisavo ispati kotar faktja phande pere bijanipa. Ano adjahar situacie pozitivno norme Republika Sriako na mukhena kaj fakti bijandipasko te zorakharolpe ni ani administrativni, ni ani krisipaski procedura.**

Uluvutno dizutnengo pedo akava problemi ano vakhti sikavgja kompetentno raštrake orgajnenge hema Ministribe juridikako, savo Akciono plajnea vaš realizuipe thagarutnaki Strategia vaš anglunisaripe vaš pašloipe Romengo sinole buti te gatisirinol

⁴ Aneksi uzo Lil Ministribasko vaš manuškane thaj minoritetjenge hakaja, raštraki direkcia thaj lokalno korkorodirekcia bičhaldo ko Uluvutno dizutnesko talo gn. 119-06-00-49/2011-04 kotar 14. aprilea 2011.

norme pedo fundo savo šaj te lačharolpe pačavipe statusi „juridikako bidikhavutnengo“, kotar akava pučipe sine „bi avazesko“.

Vaš adjahar situacia te pharuvinoepe, Uluvutno dizutnengo ano starti 2012. berš, pedo fundo kanunipasko mandati, bičhalgja formalno iniciativa Thagarutna Republika Srbiake vaš pharuvdipe thaj djipherdipe Kanunesko kotar avriparnicaki procedura (dikh Aneksi 1). Iniciativa rodelape kaj dizutne save na nolen dokumentja save siton fundo vaš registruipe ano centralno pustikja bijandipaske reselape kaj anglo krizi, istemalkeripa sa so siolen ispatja, ispatuinenena poro statusi thaj pedo fundo pratsavako krisesko, resena hakaj pedo registruipe ano centralno pustik. Uzo Iniciativa, Uluvutno dizutnenge e Thagarutnake dengja ini Plani pharuvipe thaj djipherdipe Kanunesko, save ekspertja kotar bithagarutni organizacia „PRAXIS“ vaš Centri vaš anglunisaripe juridikake studie kerde e prof. dr Vesna Rakić Vodinelić. Thagarutni informišingja e Uluvutno dizutnengoske kaj dengja e Ministribaske juridikake te kerol buti pedo akaja iniciativa. Ano internet rigutni Parlamentesko kotar 10. februaru 2012. berš arakhlili informacia kaj o themutne senatorja ka vakharen kotar bahamja akale kanunesko ano bešipe savo ka adikharolpe ano Parlamenti Republika Srbiako.

Uluvutno dizutnengo, uzo phendutni iniciativa, iniciringja ini pharuvipe duj kanunjengo vaš dizutne save siton registruime ano centralno pustikja, hema pedo pozitivno norme našti te registruinen savakhtuno ni jekhvakhtuno bešipe, šaj te len personalno dokumentja. Kotar akava problemja adjahar astarde milja manuša save djivdinena ano bilegalno bešipaskethana, jase bikherutne. Akaja iniciativa Uluvutno dizutnengoski lelili thaj Parlamenti pharuvingja Kanuni kotar personalno karta thaj Kanuni kotar savakhtuno thaj jekhvakhtuno bešipe, vaš te resol personenge bi savakhtuno adresako te len jekhvakhtuno personalno dokumentja.

Ano poubut individualno situacie Uluvutno dizutnengo keriba kontrola bukjako centralno servisjengo trumingja po efikasno thaj po čačikano agorisipe rodipengo vaš palorndomo registruipe ano centralno pustikja, jase te dolpe jekhutno centralno gendo dizutnengo. Odova sine šaj odote kote činandipe vaš pratsavipe sine ini pedo pozitivno norme, hema centralno servisja kerde kontra principeske „lači direkcia“ – uzo phagipe principi ažutipe strankake thaj principi ažuripe, efikasipe thaj efektivepe ani buti.

Baro semnibe vaš anglunisaripe ano iniciripe thaj agorisipe sa akala pučipe sinole aktivno leipe kotor maškarthemutno organizaciengo thaj partnerja Srbiake. Jekh kotar klidutne punktja ano odova drom sine bešipe savo adikhardilo 10.marti 2011.berš, ano

savo lele kotar ministri vaš raštraki direkcia thaj lokalno korkorodirekcia Milan Marković, savakhtuno koordinatori KN ani Srbia Vilijam Infante, djeno Uče komesaresko vaš tradime Kn ani Srbia Eduardo Arboleda, šefi Delegaciako Evropaka Uniako ani Srbia Vensan Dežer thaj uluvutno dizutnengo Saša Janković.

Palo akava bešipe Uluvutno dizutnengo lela aktivipe pedo fundo save dikhlargja procedure thaj buti kompetentno raštrake orgajnengo ano savengi kompetencia te lačharen procedura registruibasko „juridikako bidikhavutne“ personengo ano centralno pustik bijandipaski. Uzo odova, informacie kedisale ini direktno leipa anglodavie ano romane bešipaskethana, kerdile vakheripe e personenca save inicirinde procedura palo odova registruipe thaj maladisale problemea pačavipe juridikako identiteti; bajakardili mašakripe e bithagarutne organizacionca thaj ekspertjenca save kerena buti kotar problemja „juridikako bidikhavutnengo“ thaj poagor, anglo kompetentno orgajna lelile akala leparde initiative.

1. Kedipe gendjengo ano romane bešipaskethana

Vaš odova kaj maškar persone save nanolen personalno dokumentja jase nikana na sine registruime ano centralno pustikja bijandipaske majbut siton Roma, Uluvutno dizutnengo organizuingja direktno buti ano romane bešipaskethana. Ekspertja Uluvutno dizutnengoske kedinde kotar juli thaj avgusti 2011. berš informacie thaj anglodavie phande e statusea thaj problemjenca „juridikako bidkhavutnengo“ ano 18 romane bešipaskethana ano efta dizja thaj komune (Beogradi, Bojniko, Bori, Bujanovci, Vranje, Leskovaci thaj Novi Sad). Startno informacie kotar gendo „bidikhavutnengo“ ano disave romane bešipaske thana ani Srbia Uluvutno dizutnengoske pedo olesko rodipe dengja Nacionalno konsili romano nacionalno minoritetesko, savo e Akciono planea Thagarutni RS⁵ siole buti te dikhlarol sar agorisinenape problemja personalno dokumentjengo.

Табела 1.

Број „правно невидљивих“ лица у 15 ромских насеља у пет ЈЛС
према подацима НСРНМ

Насеље	ЈЛС	Број идентификованих „правно невидљивих“ лица
„Рева“ и „Рева Политика“	Београд	37
„Грмеч“,	Београд	9
„Белвил“,	Београд	23
„Радио станица“ и „Антена“,	Београд	13
„Блок б1“ и „Тошин Бунар“,	Београд	12
„Земун поље“,	Београд	14
„Чукаричка шума“,	Београд	13
„Дидино насеље“ и „Канал“,	Костолац	10
„Велики рит“,	Нови Сад	37
Бојник	Бојник	22
Алексинач		-
УКУПНО		176

Извор: Допис Националног савета ромске националне мањине у РС 15. јула 2011.

Uzo odova so kedinde anglodavie thaj informacie ano bešipaskethana savo bahamingja Nacionalno konsili romano nacionalno minoritetesko – ekspertja Uluvutno dizutnengoske odova kerde ini ano romane bešipaske thana ano Bujanovci, Vranje thaj

⁵ „Službeni glasnik RS“ gn. 57 kotar 2009.

Leskovaci. Ano 18 bešipaskethana ano leparde efa jekhutne lokalno korkorodirekcije vakhardilo e 149 personenca save nane registruime ano centralno pustikja bijandipaske, a olenda 38 palo odova vakheribe dende anglodavia ko Uluvutno dizutnengosko. Sebepi tikno gendo dendutne anglodavie sito ano odova so butipe „juridikake bidikhavutnengo“ persone khonik na inicirindoj procedura palo odova registruibe anglo kompetento organi ano lokalno korkorodirekcija savea nane pherdile formalno činandipe vaš iniciripe procedurako anglo Uluvutno dizutnengo.

Табела 2.

Број „правно невидљивих“ лица у 18 ромских насеља у седам ЈЛС према налазима Заштитника грађана

Насеље	ЈЛС	Број идентификованих „правно невидљивих“ лица
„Рева“ и „Рева Политика“	Београд	17
„Грмеч“	Београд	8
„Белвил“	Београд	25
„Блок 61“ и „Тошин Бунар“	Београд	10
„Чукарчка шума“	Београд	42
„Север“, „Брезоник“ и „Стари центар“	Бор	5
„Оранска махала“ и ромско насеље у селу Црквица	Бојник	2
Улица Бањска и Избеглички камп „Салваторе“	Бујановац	13
„Горња чаршија“ и „Цигански рит“	Врање	2
„Подворце“	Лесковац	2
„Велики рит“	Нови Сад	23
УКУПНО		149

Извор: Заштитник грађана, 2011.а 2011.

Te sine kaj kerelape komparacia gendjengi kotar Nacionalno konsili e gendjenca dji save direktno dikhlaripa aloj Uluvutno dizutnengo – dikholape kaj on pedo disave bešipaskethana thaj lokalno korkorodirekcije siton aver - aver. Po misal prekal gendja Nacionalno konsilesko ano Bojnik si 22 persone biregistruime ano centralno pustik, a ekspertja Uluvutno dizutnengoske identifikuinde numa dujen; ano bešipasko than „Čukarička šuma“ ano Beogradi Nacionalno konsili dela kaj si 13 biregistruime persone, a Uluvutno dizutnengo identifikuingja 42 persone. Akala ulavipe ikaldile sar kotar fakti kaj o gendja kana kedisale kerdile bi zoralo metodologiako fundo, adjahar ini vaš odova so Roma ano akala bešipaske thana vakhtesta ko vakhti dizutne thaj so, pouladipe ano nilajeske maseka, rodipa sezonake bukja but var paruvinena bešipasko than. Ano dikhipе manglape te lolpe ini šajipe kaj disavo gendo akale personengo ano maškar vakhti agorisingja statusi thaj registruingape ano centralo pustikja bijandipaske. Numa, vaš opservacia Uluvutno dizutnengoske kotar statusi „juridikako bidikhavutnengo“ thaj

sebepja vaš save siton ano adjahar pašloipe, leparde ulavipe ano gendja, nanolen adjahar baro semnipe.

Semno gendo sito odova so ekspertja Uluvutno dizutnengoske ano dešuofto bešipaskethana ano efa lokalno korkorodirekcia, a kaj na kerde nisave gatisaripaske aktivipe, - resle direktno kontakti e 149 personenca save siolen problemi e registruipa fakti bijandipasko ano centralno pustikja bijandipaske; (a) palorndomo jase (b) popale procedura. Akava gendo rodela pačiv thaj ini vaš odova so sito realno gendo Romengo save bešena ano lepardutne bešipaske thana, jase jekhutne lokalno korkorodirekcie ano save Uluvutno dizutnengo kedingja informacie, šaj te dolpe premisa kaj si but pobut persone save nane registruime ano centralno pustikja bijandipaske, a pana pobut odola so nanolen personalno dokumentja.

Atoska, prekal note policiake direkcienge ano bešipaskothan „Veliki rit“ ano Novi Sad djivdinela paše 5.000 dizutne, majbut Roma thaj Aškalie, ano Bojnik 1.700, a ano Aleksinaci maškar 4.000 thaj 5.000 djenujne akala nacionalno minoriteteske. Ini note lokalno bithagarutne organizaciengo sikavena pedo odova kaj ano komune ano save kedisale gendja Romengo gendo pobaro kotar o gendo savo lelilo Registruipa kotar 2002.berš – ano Bori thaj Bujanovaci olengo gendo sito paše 5.000 ani sakoja komuna, Leskovaci paše 7.000, a disave gendja sikaveno pedo odova kaj ano Beogradi si dji 100.000⁶

⁶ Dikh gendja „Društva za unapređenje romskih naselja“ kotar bihigijenake thaj bilegalizuime romane bešipaske thana.

2. Problemja vaš save „juridikake bidikhavutne“ perosnenge našti te pačavinolpe dizutnengo statusi – „bilači direkcija“ thaj normativno bariere

Analiza kedime anglodaviengo, pedo fundo vakheribe save ekspertja Uluvutno dizutnengoske kerde ano lepardutne bešipaskethana, centralno servisjende ano jekhutne lokalno korkorodirekcije thaj Ministribe vaš manuškane thaj minoritetjengo hakaja raštraki direkcija thaj lokalno korkorodirekcija, gendja save lelile kotar BthO „PRAXIS“ thaj UNHCR – zorakhardilo kaj si pobut direktno thaj indirektno sebebja vaš savo kerelape thaj sar ačhola problemi „juridikako bidikhavutne“ personengo.

Semni informacia Uluvutno dizutnengoske sito kaj problemja e **palorndomo registruipe** fakti bijandipasko ano centralno pustikja bijandipaske nane numa ano nanipe normengo već ini odova – so **kompetentno orgajna save pratsavinena ano anglunostepenesko thaj dujto stepenesko administrativno procedura, rodipaske thaj rovipaske lila dizutnenge save but berša sine „biagorisime“, agorisinde kana o ombudsmani inicirinela procedura.**

Phendilo kaj majbut „juridikake bidikhavutne“ persone maškar Roma. Daj kotar sebebja vaš save djentutne akale etnikake grupake majbut maladinenape e problemea pačavipe dizutnipasko statusi iklola kotar činandipe thaj čhane djivdipasko ano save djivdinela butipe čorolikane Roma. **Hema fundono sebeci sito odova so ano juridikako sistemi thaj hramimutne procedure vaš registruipe ano centralno pustikja bijandipaske si minusja save disave grupenge manuša na reselape registruipe jase odova hakaj phari kerelape vaš saveske ispati sito odova so procedure pedo rodipaske lila vaš palo odova registruipe legarenape ini prekal disave berša ano disave aver-aver administraciake thaj krisipaske procedura.**

2.1. Minusja ano norme

Čhavoro, saveski daj jase solduj *sobijande* „juridikako bidikhavutne“, jase nane registruime ano centralno pustik bijandipaski, nane šajipe te registruinolpe ano

centralno pustik bijandipaski bidikhipa pedo odova bijando mi sito ano sastipaski institucia jase avri olata.

Prekal djeno 25 Kanuni vaš centralno pustikja, te sine kaj gendipe kotar bijandipe registruinelape palo 30 dive kotar o dive kana o čhavoro bijandilo, administratori ano centralno servisi šaj te registruinelole numa pedo fundo agorisibasko lilesko kotar kompetentno organi. Ani praksa registruipe bijandipe čhavoresko majdur 15 dive kotar bijandipe kerela sastipaski institucia. Te sine kaj čhavoro nane bijandisalo ano sastipaski institucia registruipe bijandipasko kerela dat jase aver persona.

Kanuni anglodikhlarđoj čhane pedo savo centralno pustik bijandipaski registruinela čhavoren savenge sobijande bipendjarde jase čhavore save siton bi sobijandutnengo dikhlaripe – vaš olenge registruipe ano centralno pustik bijandipaski kerelape pedo fundo agorsibasko lil kompetentno organi devutnouluvutnipasko⁷.

Kanuni, numa, **nane anglodikhlarđoj** čhane registruibasko ano centralno pustik bijandipaski čhavorengo save siolen **daj/dadesko devutnouluvutnipasko**, hema olenge sobijande „juridikake bidikhavutne“. So pobut punk. 24 par. 1 Direkciako vaš legaripe centralno pustikja zorakharela akava vaš dizutnengo bilačo juridikako agorisipe soske rodela kaj fakti bijandipasko registruinelape ano centralno pustik bijandipaski pedo fundo registruipe bijandipasko, a kaj ani registracia bijandipaski gendutne kotar so bijande registruinenape kotar personalno karta, vaš strancja kotar pasaporti thaj lil kotar centralno pustik bijandipaske, jase lil kotar centralno pustik prandipaski.

Registruipe ano centralno pustik bijandipaski čhavorengo savenge daja/dade „juridikako bidikhavne“ šaj te ovol kana daj/dat, jase numa daj, ani procedura palorndomo registruipe siolen sukse si te registruinen ani centralno pustik bijandipaske. Palem, pere čhavoren, adjahar ani procedura palorndomo registruipe, šaj te registruinen ani centralno pustik bijandipaski. Prekal empirie kotar procedure Uluvutno dizutnengo thaj BthO „PRAXIS“ ani praksa majbut fuljinenape/cidenape rodipaske lila vaš palorndomo registruipe te sine kaj nane dendile sa dokumentja save manglape vaš dake. Te sine kaj dat nanole dokumentja situacia sitoj diso pošukar, soske

⁷ Kanuni kotar centralno pustikja (Službeni glasnik Republike Srbije, gn. 20/2009), djeno 50 thaj 51 thaj Direkcija vaš legaripe centralno pustikja thaj formularja centralno pustikjenge, gn. 109/2009, 4/2010 – korek. thaj 10/2010 thaj 25/2011.

hramipe fakti bijandipe šaj te resolpe numa pedo fundo gendutnengo kotar e daj, a pačavipe dadesko truminelape dji o dat na lela pere dokumentja.

Uluvutno dizutnengo pedo bahami BthO „Centri vaš integracia ternengi“ organizuingja bešipe e djenutnenca Ministribaske vaš manuškane thaj minoritetjenge hakaja, raštraki direkcia thaj lokalno korkorkodirekcia sebepi problemi save e hramipa fakti nevojandutnosko sinolen daj/dat romano hanigake save bešte ano Beogradi. Daj nevojandutnosko sitoj „juridikako bidikhavutno“ persona, pe daja/dadea nanola kontakti, hema ani Crni Gora siton bešte nana thaj o papo savenca siola kontakti. Vaš fakti kaj nane registruimi ani centralno pustik bijandipaski thaj kaj o validno norme na resena odova hakaj te resol, našti te registruinol ni pere čhave ani centralno pustik bijandipaski. Akale problemea maladisali kana nevojandutne čhave legargja ani sastipaski institucia te lol obligaciaki vakcina, hema na dende soske o čhavoro na sine registruimo ano centralno pustik bijandipaske, jase ni daj, ni čhavo na sinole sastipaski karta. Vaš te resol odova ano palorndomo procedura musaj te ispatuinol poro fakti bijandipasko, jase te šaj avol dji dokumentja pere dajake/dadeske jase personalno dokumenta para dake. Te sine kaj kerela kontakti para daja, talo činandipe kaj ola siola personalno dokumentja thaj kaj sitoj raštruni Srbiaki, šaj te dol rodipasko lil vaš palorndomo hramipe fakti bijandipasko thaj ov šaj te agorisinolpe olake šukar thaj palo odova šaj te dol rodipasko lil vaš registruipe ani pustik raštrake ani Republika Srbia. Kana thaj te sine kaj rodipasko lil agorisinenape šukar olake šaj te inicirinol administraciake procedura, jase ani procedura palorndomo registruipe *kerela šajipe* te hraminol pere čhave ani centralno pustik bijandipaski. Bidjando sito kobor akala solduj procedure ka oven, kobor ka oven love vaš te arakhenpe ispatja, hema si fundo vaš olake manglipe kaj olako rodipasko lil thaj rodipasko lil vaš hramipe olake čhave ani centralno pustik bijandipaski te ovol agorisimo. Pobare problemja ovena te sine kaj na arakhena pa daja, jase daj/dade, jase te sine kaj daj raštruni aver raštrako. Ani angluni situacia daj musaj te legarol komplikaciaki procedura vaš eventualno te resol hakaj registruipe ano centralno pustik bijandipaski, a ano dujto situacia nane nisavo agorisipe, sar dendilo klidutnipe ano leparado bešipe.

Uluvutno dizutnengo ano pere procedure na sinole situacia kotar problemi registruipe fakti bijandipe čhavorengo, save djivdinena pere biologiake dadea, a o daja olen mukhle. Numa, BthO „PRAXIS“ leparela kaj akala čhavore, jase olenge familie, maladinenape problemea ko siole mandati te dol rodipasko lil vaš palorndomo registruipe. Problemi sito ano odova so Kanuni kotar centralno pustikja na hraminela ko

siole mandati te dol rodipasko lil vaš palorndomo registruipe. Dilema, siola mi mandati numa daj jase ini dat ini daj, nane prekal phenipe „PRAXIS-esko“ agorisindoj kompetentno Ministribe, već kontra ani *Instrukcia kotar čhane bukjake orgajnengo save agorisinena ano anglunostepeneski procedura ani umal centralno pustikja pedo rodipe vaš palo odova hramipe fakti bijandipasko ano centralno pustikja bijandipaske* kotar aprili 2011. berš – čhivgja nevi konfuzia soske ano akava dokumenti, savo čačikane naneto obligatorno ano istemalkeripe anglunostepeneske orgajna, anglodikhlarela kaj registruipe bijandipe čhavoresko palo nakhibe 30 dive dela daj, jase daj/dat. Adjahar formulacia šukar sitoj vaš aver-aver praksa soske disave orgajna ano centralno servisja ano jekhutne lokalno korkorodirekcije adikharena kaj mandati vaš devipe rodipasko lil siola numa e daj.

Bare, save nane registruime ano centralno pustik bijandipaski, a savengi daj jase daj/dat „juridikake dikhavne“, našti te registruinenpe ano centralno putsik bijandipaski dji daj/dat ano palorndomo registruipe na agorisinena poro statusi.

Lafi sito kotar familie savenge djene generaciencia nanolen pačavimo dizutnipasko statusi. Akala manuša dešutne berša djivdinena ani Republika Srbia thaj ni jekh raštrako organi olen nane evidentirimo – khonik na sine saslarde, khonik na sine skoluime, khonik na sine alosardutne, khonik na sikavde ani publika poro manglipe, khonik nane čhivdile ani daj evidencia, khonik na resle nisavo ažutipe. Adjahar statusi sito barijera te registruinolpe fakti bijandipasko pere čhavorengo. Hramipe sakole olenda talohaljovela kaj statusi ani procedura palo odova registruipe agorisinela daj/dat, jase numa e daj. Atoska, hramipe dajako jase dajako/dadesko ani centralno pustik bijandipaski na semninela ini sig agorisipe olengo definitivno statusi thaj pheripe čhinadipengo kaj olenge čhavore šaj te den dokumentja save manglape vaš registruipe ano centralno pustikja. Po angle odolesta manglape majhari e daj te dol rodipasko lil vaš registruipe ano pustik raštrunengo Republika Sribiako.

Ano centralno pustikja bijandipaske našti te ovol registruimo bari persona savi nanole djandipe kotar data thaj than bijandipasko, daj/dat kaj mule, bipendjarde jase oleske sito biphendjardo bešipasko than.

Alavi sito kotar persone save vaš daj/dadesko bibajo, amalikano mukhlipe jase kotar aver sebebja – nanolen informacie kotar than thaj data bijandipaski thaj siton mukhle kotar daj/dat jase olengo daj/dat mule, a nane registruime ani centralno pustik bijandipaski ano rami e djenoa 50 thaj 51 Kanuni vaš centralno pustikja⁸. Palo astaripe pherdoberšipasko, jase dešuofto berš, Centrja vaš socialno buti na mangena te anen agorisibasko lil pedo fundo savo akala persone šaj te registruinenpe ano centralno pustikja bijandipaske, so pašloipe akale personengo komplikuelape ini te sine kaj siton biedukuime, thaj čorole, so majbut sitoj adjahar situacia, procedura činelape, jase ačhola ini podur „juridikako bidikhavutno“ thaj čhinde vaš reslipe manuškane thaj aver hakaja, jase uškavde thaj ano bijekhesko pašloipe prekal sa aver dizutne.

Jekh gendo interno našutne persone kotar Kosovo thaj Metohia, save siton registruime ano centralno pustikja ani teritoria Kosovo thaj Metohia, našti te len lil kotar centralno pustik bijandipaske vaš odova so dokumentacia rumindili. Vaš odova beršenca nanolen personalno karta. Daja save arakhenape ani adjahar situacia, a djivdinena ani avriprandipaski khupatni e dadea čhavoresso, našti te registruinen čhavore ani Centralno pustik bijandipaski.

Prekal djeno 6 Kanunesko vaš centralno pustikja buti vaš te legarenpe centralno pustikja thaj agorisipe ano angulnostepeneski administrativno procedura ani umal centralno pustikja vaš regiojna Autonomno krajina Kosovo thaj Metohia denape: dizake Niš vaš diz Priština thaj komune: Podujevo, Glogovac, Obilić, Lipljan thaj Kosovo Polje; dizake Kragujevac vaš komune Peć, Istok thaj Klina; dizake Kraljevo vaš komune: Kosovaki Mitrovica, Srbica, Zubin Potok, Vučitrn, Zvečan thaj Leposavić; dizake Kruševac vaš komune: Prizren, Orahovac, Suva Reka thaj Gora; dizake Jagodina vaš komune Đakovica thaj Dečani; dizake Vranje vaš komune: Gnjilane, Vitina, Kosovska Kamenica thaj Novo Brdo; dizake Leskovac vaš komune: Uroševac, Kačanik, Štimlje thaj Štrpce.

⁸ Djeno 50 Kanuni vaš centralno pustikja lačharelka ka fakti bijandipe čhavoresso saveske daj/dat bipendjarde hraminenape ano centralno pustik bijandipaski thaneski ano savo sito bešipaskothan kote o čhavoro arakhlilo, a registruime kerelape pedo fundo agorisipasko lil kompetentno organesko devutneuluvipaske. Djeno 51 akale Kanunesko lačharelka kaj fakti bijandipasko čhavoresso bi daj/dadesko dikhlaripe savo registruinelape palo roki kotar 30 dive e divesta kana odova fakti kerdilo registruinelape ano centralno pustik pedo than jekhvaktuno bešipasko čhavoresso ano vakhti dji kerelape procedura vaš registruime fakti ano centralno pustik bijandipaske. Registruime kerelape pedo fundo agorisipasko lil organesko devutnouluvipasko.

Komesariati vaš našutnenge, sar ulavdi organizacia formiriali Kanunea vaš našutnenge⁹, kompetentno sito vaš te zorakharolpe statusi našutnengo thaj legaripe evidencia našutnengo thaj interno tradime manušengo, te keren bajo vaš našutne thaj interno tradime manuša, te lačharen devipe ažutipasko kotar e rig aver orgajnengo thaj organizaciengo ani phuv thaj avrijalutnipe, te arakhen ažutipe našutnenge ano procesi inaripasko thaj reintegracia, te len iniciativa vaš te rodolpe maškarmutno ažutipe kotar rig KN thaj aver maškarmutno organizacie, te kerolpe bajo te ažutipe hakajengo interno tradime manušengo. Ani procedura savo Uluvutno dizutnengo legargja phande e tradipa Romengo ano bešipaskothan ano „Blok 72“ ano Novi Beogradi – zorakhardilo kaj Komesariati na sinole precizno evidencia manušengo tradime kotar Kosovo thaj Metohia save pobut kotar deš berš djivdinde ani akaja Beogradski komuna. So pobut maškar olende prekal gendja „PRAXIS-eske“ sine pobut „juridiko bidikhavutne“ persone. Ini kaj prekal lepardo Kanuni vaš našutnengo Komesariati manglape te dol adekvatno ažutipe našutne personenge vaš reslipe hakaja anglo aver orgajna ani situacia e problemenca savenca maladinenape „juridikako bidikhavutne“ odova na kergja soske ani „Nacionalno strategija vaš agorisipe pučipe našutnengo thaj interno tradime personengo vaš periodi kotar 2011. berš dji 2014. berš“ ani rig eFTA ano kotor savo sito vaš Kanuni kotar centralno pustikja – problemi registruibe ano centralno pustikja našutnengo thaj tradime personengo na leparelape veš ušarelape agorisipe Kanunesko.

Persona savo siole lil kotar centralno pustik bijandipaski hema o kompetentno organi nane dendoj Jekhutno centralno dendo dizutnenog (JMBG), vaš savo olenge nane dendilo personalno karta, naši te registruinen čhavoren ano centralno pustik bijandipaski.

Procedura thaj kompetenost te dolpe jekhutno centralno gendo dizutnengo, regulišimo sito djenutnenca Kanunesko vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo¹⁰, savea ano djeno 2. paragrafi 1. hramimo kaj centralno gendo dela thaj evidencia kotar dendutne centralno gendja legarela komunako organi direkciako kompetengno vaš

⁹ „Sl. glasnik RS“, gn. 18/92, „Sl. list SRJ“, gn. 42/2002 – pratsav SUS thaj „Sl. glasnik RS“, gn. 30/2010

¹⁰ „Službeni glasnik SRS“ gn. 53/78, 5/83, 24/85 thaj 6/89 i „Službeni glasnik RS“ gn. 53/93, 67/93, 48/94 thaj 101/2005-av. kanuni)

andrune bukja. Djenoa 3 paragrafi 2 akale Kanunesko hramimo sito kaj kompetentno organi direkciako savo legarela centralno pustik bijandipaski manglape sig palo registruipe ano centralno pustik bijandipaski te dol lil kotar centralno pustik e kompetengno komunake organeske vaš te dolpe centralno gendo.

Centralno gendo hramimo ani personalno karta, jase centralno pustik bijandipaski sito vaš te hraminolpe ov ano sa aver publikake dokumentja thaj evidencie (djeno 4). Numa, centralno servisja na pherena piri Kanunea hramimi obligacia već dizutnen bičhalena kokore te den rodipasko lil vaš te delpe olenge JMBG. Vaš odova kaj sito alavi kotar biedukuime stranke, populacia save maladinelape aver-aver formenca diskriminaciake thaj ano save si disavo daraipe anglo autoriteti instituciako, bipherdipe kanunipaski obligacie centralno serviseske, nane numa phagipe hakajesko pedo „lači direkcia“ već faktikako biresipe dizutnengo te realizuinen pere manuškane hakaja.

Registruipe ano centralno pustik bijandipaski, jase devipe rodipasko lil vaš te lelpe procedura palorndomo registruipe našti ini vaš bilačo ekonomikano thaj socialno statusi butipe „juridikako bidikhavutnengo“.

Phendilo kaj butipe „juridikako bidikhavutne“ romane etnikako hanigako thaj kaj djivdinena ano bilače djivdipaske činandipe. Butipe Romenda maladinenape e strukturno čorolipa vaš savesko elimišipe manglape raštra te lol ulavde napja. Ani situacia „juridikake bidikhavutne“ adjahar **napja šaj te lenpe vaš te kerolpe počučavni procedura thaj te cidelpe hardjipe akale personenge kana kerena procedura palorndomo registruipe.** Ini kaj Ministribe vaš raštraki direkcia thaj lokalno korkorodirekcia iniciringja pharuvipe kanunesko savenca akala persone siton tromale kotar pokibe republikake administraciake takse, odova na resla baro tiknaripe hardjipasko savenca „juridikako bidikhavutne“ arakhenape kana dena procedura palorndomo registruibe - pomisal drom thaj bešipe ano than ano save dislocirime centralno pustikja, te sine alavi kotar persone našutni e Kosovata thaj Metohiata. **Uzo odova alavi sito kotar persone save na djanena pedo save čhane resen hakaja, so pobut but olenda ni na djanena kaj disave hakaja olenge pačavime jase šaj te oven pačavime.** Angažuipe advokatesko vaš olenge sito kuč thaj biastardutno, a **djiavdisutno čhane organizuipasko bipokipasko juridikako ažutipe ano lokalno korkorodirekcie nane dendoj rezultatja save resena efikasno juridikako turvinutnipe „juridikako bidikhavutnengo“.** Majbaro gendo dendutne rodipaske lila vaš procedura palo odova

registruje taj aver rodipaske lila vaš ikalipe personalno dokumentja (personalno karta, registruje ano pustikja raštrunipaske, registracija jekhvakhtnuno jase savakhtuno bešipe...) ano anav „juridikako bidikhavutnengo“ dengja BThO „PRAXIS“.

2.2. Procedura registrujaski ano centralno pustikja bijandipaske

• 2.2.1. Rndomo registruje

Prekal djeno 48 Kanuni vaš centralno pustikja¹¹ bijandipe čhavojesko registrujelape 15 dive kotar o dive bijandipasko. Registruje bijandipasko, vaš hramipe ano centralno pustikja bijandipaske, delape ano kompetetntno administratori (djeno 46) ano centralno regioni ano savo arakhelape than bijandipasko čhavojesko (djeno 49 paragrafi 1). Fakti bijandipasko manlape te registruinol sastipaski institucia ano formatirimo formulari (djeno 47 paragrafi 1). Kanuni e dujto paragrafea akale djenesko anglodikhlargja fakti bijandipe čhavojesko save nane bijandilo ani sastipaski institucia registrujela dat jase, te sine kaj ov našti odova te kerol, dujto djeno kerutnipasko jase persona ano savesko kher čhavoro bijandilo jase daj kana šaj odova te kerol. Odova šaj te kerol ini ginekologiaki medicinaki phen, doktori savo sine kana ulo bijandipe, ani situacia kaj akala persone nane jase naneton ano šajipe te den registracija bijandipasko, registracija ano centralno servisi šaj te kerol persona savo halilo vaš bijandipe. Te sine kaj gendutno kotar fakti bijandipasko kerelape palo 30 dive, administratori palo odova ano centralno pustik hraminela numa pedo fundo agorisipasko lil kompetentno organesko.

Kanunea lačhardilo ini fakti bijandipe čhavojesko save o daj/dat mukhle registrujelape ano pustik bijandipaski ano bešipasko than ano savo čhavoro arakhlilo. Vaš akala čhavoje, pedo fundo evidenciako lil vaš arakhibe čhavojesko, kompetentno organi devutnouluvipasko savo siole faktja kotar anav, pol, data thaj than bijandipasko, pedo fundo savo kerelape hramipe ano centralno pustik bijandipaski (djeno 50). Adjaha, djenoa 51 thaj 52 Kanunesko bufljardo lačhardilo **registruje ano centralno pustik bijandipasko bi daj/dadesko dikhlaripe thaj lelutno čhavoro**, a djenoa 53 ini

¹¹ „Službeni glasnik RS“, gn. 20/2009

procedura te negirinolpe registruipe ano centralno pustik lelutno čhavo te sine kaj ano hramipasko krisipaski procedura peravelape agorisipasko lil kotar leipe čhavesko.

Po agor, persone save prekal norme vaš deipe personalno anav siolen mandati te den čhavoreshke personalno anav manglape ano kompetentno centralno kancelaria, vaš hramipe anav čhavoreshko ano centralno pustik bijandipaske, dena anav čhavoreshko, majdur 30 dive kotar olesko bijandipe. Te sine kaj ano anglodikhlaro roki na delape anav čhavoreshko ko kompetentno administratori, palem anav dela kompetentno organi devutneuluvipaske.

Registruipe ano centralno pustik popaše lačhardo Direkcija kotar legaripe centralno pustikja thaj formularja centralno pustikjengo („Sl. Glasnik RS”, gn. 109/2009, 4/2010 thaj 10/2010) savo angja Ministri vaš raštraki direkcija thaj lokalno korkorodirekcija. Direkcija, uzo aver, dendilo kaj ani registracia bijandipaski gendja kotar daj/dat hraminenape kotar personalno karta thaj lil kotar centralno pustik bijandipaski, jase kotar centralno pustik prandipaski, a vaš strancaj kotar pasaporti. Direkcija bufljardo rodela kotar administratori ano save čhane te kerol buti kana siole aver-aver procedure phande e registruipa ano centralno pustikja bijandipaske, hema na ini kobor manglape bufljardo kotar čhane pedo savo manglape te kerol kana sito alavi kotar registruipe ano centralno pustik bijandipaske čhavorenge ja personenge save ano rndomo jase palorndomo registruipe mangena akava hakaj te resen, hema nanolen so manglape, jase normirime ispatja pedo fundo savo kerelape registruipe ano centralno pustik bijandipaski.

• 2.2.2. Palorndomo registruipe

Sar so phendilo, djenutnenca djenesko 25 Kanunesko vaš centralno pustik thaj punkti 24 paragrafi 6 Direkciake vaš legaripe centralno pustikja thaj formularja centralno pustikjengo – hramimo sito kaj te sine gendutno kotar bijandipe nane registruimo ano Kanunea zorakhardo roki kotar trijanda dive kotar bijandipe – lelape te kerolpe palorndomo registruipe ano centralno pustikja bijandipaske savo šaj te kerolpe numa pedo fundo agorisibasko lil kompetentno organesko. **Kanunea vaš centralno pustikja**

(djeno 6) dendilo kaj kompetentno organi ani akaja situacia organi komunako, jase dizaka direkciako.

Procedura vaš palorndomo registruipe lelape rodipa strankako, uzo savo manglape te dolpe: pačavipasko lil kaj persona nane hramimi ano centralno pustikja bijandimasko ano bijandipasko than thaj ano than savakhtuno bešipe daj/dadesko ano vakhti olesko bijandipasko; lil kotar centralno pustik prandipasko vaš daj/dat (te sin kaj daj/dat prandipe); lil kotar centralno pustik bijandimaski vaš dake (te sine kaj daj/dat nane prandime) thaj dokumenti kotar dadaipe (evidenciako lil kotar pačavipe dadaipasko jase krisipasko agorisipasko lil); verifikaciako lil kotar raštrunipe vaš daj/dadeske; mukhlipasko lil kotar dukhavnokher (te sine kaj čavoro bijandilo ano sastipaski institucia); te sine kaj čavoro (persona) bijandilo avri sastipaska instituciata – deklaracia duj ispatja savi kerdili ano rami e djenoa 175. Kanuni kotar administrativno procedura¹² ano savo manglape te phenenpe sebebja vaš bianovakhtuno registruipe bijandipasko.

Numa, butvar ovela kaj persone save, anglo kompetentno orgajna administraciake lokalno korkorodirekciake, inicirinde procedura vaš palorndomo registruipe faktja bijandipaske, a dende aver ispatja kotar identiteti jase dende bipherde ispatja, rodipasko lil fuljisalo. Ano odoja situacia persona šaj te dol rovibasko lil dujtostepene organeske – Ministribaske vaš manušikane thaj minoritetjenge hakaja, raštraki direkcia thaj lokalno korkorodirekcia. Palo odova šaj te oven biagorisipe. Jekhto, kaj Ministribe verifikuinela agorisipe kotar anglunistepeneski procedura thaj te fulinol rovibasko lil. Ani odoja situacia persona savi dendi rodipasko lil vaš palo rndomo registruipe faktjengo bijandipasko ačhola te lol procesi anglo Administrativno krisi. Dujto agorisipe kaj Ministripe sar dujtostepeneko organi ano administrativno procedura negirinela agorisipasko lil angluno stepensko organesko thaj inarela oleske procedura pedo popale pratsavipe. Popale dikhlaripe rodipasko lilesko anglo anglunostepensko organi na semninelu ini olesko agorisipe ano interesi dizutnengo. Ani praksa but var sitoj situacia, a ano procedure Uluvutno dizutnengo zorakhargja, kaj agorisipe anglustepensko organesko thaj negiribe odole agorisipasko lilengo kotar dujtostepensko orgajnesko ano procedure legarde pedo rovibasko lil dizutnengo ovena bisebepesko lugo vakhti thaj but droma leparenape. Poagor, trito, ini odova butdrom

¹² „Službeni list SRJ”, gn. 33/97 thaj 31/2001 thaj „Službeni glasnik RS” gn. 39/2010.

situacija, sito kana „na vakharela“ kompetentno organi so ano šero e djenesko so dendoj rodipasko lil „semningola“ kaj o rodipasko lil fuljisalo, čhudisalo, bifundono.

But pohari situacija ani praksa sitoj kana kompetentno organi lela ini aver šajipe save oleske dela Kanuni kotar sasutno administrativno procedura thaj pedo fundo aver ispatja zorakharela identiteti dizutnengo.

Kana persona savi rodela palo rndomo registruipe ano centralno pustik bijandipaski našti te dol nijekh kotar normirime ispatja, jase kana daj/dat personaki vaš saveske lelape rodipe vaš palo rndomo registruipe ano centralno pustikja bijandipaske nanolen personalno dokumentja – na egzistirinela šužo normirimo čhane pedo savo on šaj te agorisinen poro statusi. Kanuni kotar centralno pustikja thaj Kanuni kotar sasutno administraciaki procedura¹³ pedo savo orgajna administraciake kerena ani procedura pratsavipasko kotar palorndomo registruipe na adikharela nijekh djenutni savo šužo lačharela adjahar procedura. Direkcija kotar legaripe centralno pustikja thaj formularja centralno pustikjengi adjahar nane bufljardo regulišimo procedura palorndomo registruipe ano centralno pustikja bijandipaske. Vaš odova procedura palorndomo registruipe majvar čhinelape thaj persona bičhalelape pedo parnicaki procedura ano savo manglape te ispatuinol fakti bijandipasko, jase te dol davia vaš zorakharipe dajanipe thaj dadaipe. Ani praksa disave krisja kerde buti pedo rodipe strankako, dji aver krisja adikharena kaj nane kompetentno ano adjahar procedure.

Uluvutno dizutnengo nane kompetentno te kerol kontrola pedo buti krisjengi thaj nanole direktno informacie kotar problemja vaš save dizutne našti ni anglo krisi te agorisinen angluni barijera ani procedura pačavipe dizutnipasko statusi. Numa, prekal gendja „PRAXIS-eske“ ikalde ani brošura „Juridikako bidikhavutno persone ani Serbia ini pana biagorisipaske“ – legaripe parnicaki procedura te zorakharolpe dajanipe thaj dadanipe siole hari šanse pedo suskesi soske Kanunea kotar centralno pustikja normirimo kaj palorndomo registruipe kerelape pedo fundo agorisipasko lil organesko kompetentno vaš legaripe centralno pustikja pedo saveski teritoria kerelape registruipe, so krisja istemalkerena vaš te davia te fuljinen¹⁴. „PRAXIS“ dela ini misal adjahar keripasko krisjengo pheniba kaj nakhlo Štarto komunako krisi thaj nakhlo Regionalno krisi ano Beogradi ande jekha-jekh amboldipe ani procedura pe davia vaš zorakharipe dajanipe thaj dadanipe, jase revizia po rovipasko lil adikharipa kaj sito alavi kotar

¹³ „Službeni list“ SRJ, gn. 33/97 thaj 31/2001, „Službeni glasnik“ RS, gn. 30/2010.

¹⁴ E jekha-jekh jase paše mothovdipa zorakharolpe fakti bijandipasko fuljinena ini krisja ano procedure savo legarena prekal Kanuni vaš avriparsnicaki procedura.

biažurno davia, a kaj e davia ka ovol lačhardi kana davijutnoske delape personalno anav thaj ov ovela registruimo ano centralno pustik bijandipaski, so ka resole oleski identifikacia. Tikni **uteha** davijutneske, a ini aver „juridikake bidikhavutne“ personenge sito odova so Majučo kasacionesko krisi čhingja solduj krisipaske pratsavja e mothovdipa kaj dejipe davijako vaš zorakharipe dajanipe thaj dadanipe nane čhinadisalo poangle procedura anglo organi administraciako vaš zorakharipe anavengo¹⁵. Sani **uteha** – soske nane zorakhardilo pedo savo čhane ka kerolpe ano avutne situacie thaj sar ka agorisinolpe problemi kompetenciako e administrativno thaj krisipaske orgajnengo. Pherda juridikaka konfuziake resla pratsav Učo krisesko ano Kragujevci pheniba kaj nane kompetentno vaš te kerol budi pedo davia vaš zorakharipe dajanipe thaj dadanipe vaš odova so adikhargja kaj davia vaš zorakharipe dajanipe thaj dadanipe čačikane rodelape zorakharipe faktesko bijandipasko (vaš savo nane kompetentno Učo krisi već Fundono krisi), bidikhipa pedo odova so sar fundo procesesko phendilo zorakharipe dajanipasko thaj dadanipasko (vaš savo čačikano sito kompetentno Učo krisi).

Biprecizno agorisipe ano Kanuni kotar centralno pustikja thaj Kanuni kotar sasutni administrativno procedura, sar ini bipreciznipe Direkciako vaš legaripe centralno pustikja thaj formularja centralno pustikjengo phando e procedura palorndomo registruipe – vaš konsekvencia siolen *juridikako bisiguripe* dizutnengo *soske reselape orgajnenge kaj ano prprocedure kotar jekha-jekh juridikaki situacia pratsavinena aver-aver*. Adjahar keripe, savo iklola kotar bilači administracia, jase bilačo lačhardipe procedurako palorndomo registruipe, kana kerelape ano lugo vakhtesko roki thaj bidikhavno manglipe kompetentno orgajnengo te lačharen akava pučipe šaj te anol dji ko klidutnipe kaj alavi sito kotar diskriminacia. Uluvutno dizutnengo na dikhlargja akava aspekti problemesko palorndomo registruipasko, hema na manglape te cidelpe kotar e godi so pobut so ano Komentari kotar disave pučipe kanunesko thaj normengo savenca sito lačhardo pašloipe nacionalno minoritetjengo kana dikhelape pedo istemalkeripe maškarmutna konvenciako vaš cidipe sa forme rasno diskriminaciake – dikhlargja ini statusi „juridikako bidikhavutne“ personengo.

Juridikaki praksa so si našalela fakti pedo savi ekspertja ko vakhti phende – maškar čorole Roma, so bešena ano thanutne thaj amalikane melale thaj ulavde bešipaske thana, djivdinena familie savenge djene ano pobut generacie nanolen personalno dokumentja. Djivdinena ini čhavore ini bare manuša save na djanena vaš

¹⁵ Uzo phendutni „PRAXIS“-eski publikacia dikh ini olengo edicia: „Pravno nevidljiva lica u Srbiji – država mora da preuzme odgovornost“, Beogradi, 2009.

pere daj/dat, jase olenge daj/dat našavdile, mule. Odola manuša uzo hakaj pedo djivdipe, na resena ni jekh aver hakaj, soske ano juridikako, dizutnipasko thanutnipe bipendjardutne. Olenge norme save si na resena kaj e raštra te pačavinol dizutnipasko statusi thaj te oven jekha-jekh averenca.

Ani „Strategia vaš anglunisaripe pašloipe Romengo“ Thagarutni Republika Srbiaki ano Kotor 6 dikhlarela strategiako planiripe agorisibe problemi personengo save nanolen personalno dokumentja raštra zorakhargja, uzo aver, sebebja vaš save 39,5% Roma nanolen validno personalno karte, a 56% Roma tradime kotar Kosovo thaj Metohia nanolen tradimaske legitimacie, siton akala:

- 1) Kompleksno procedura vaš ikalipe personalno dokumentja.
- 2) Bijekha-jekh praksa orgajnengi administraciake ano realizuipe procedurako palorndomo registruipe ano centralno pustikja bijandipaske, sar ini krisjengo ani procedura zorakharipe fakti bijandipasko.
- 3) Nanipe godaripasko ko romengi populacia kotar manglipe registruipe ano centralno pustikja bijandipaske thaj nanipe informacie kotar procedura registruipaski.
- 4) Nanipe pačavipe ano orgajna thagarutnake, a poulavdipe daraipe te nakholpe ani policiaki stanica vaš ikalipe personalno karta.
- 5) Bišajipe te registruinolpe jekhvaktuno thaj savaktuno bešipe vaš persone save djivdinena ano biformalno bešipaskethana.
- 6) Nakobor manglape hačaripe bučarnengo ano kompetentno orgajna kana kerelape buti kotar manglipe romana populaciako.
- 7) Nanipe lačno manglipe ko orgjana thagarutnake kaj pedo efikasno thaj fleksibilno čhane juridikako regulišinena pučipe pačavipe juridikako subjektiviteti jase palornodomo registruipe ano centralno pustikja bijandipaske.¹⁶

Ano Akciono plani vaš realizuipe Strategiako ano kotor savo sito vaš personalno dokumentja dendile trin resja:

¹⁶ „Strategija za unapređivanje položaja Roma u Republici Srbiji“, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Vlade RS, Beograd, 2010., str. 33.

- 1) Te resenpe činandipe vaš registracia savakhtuno thaj jekhvakhtuno bešipe vaš persone bi legalno fundo vaš bešipe ano khera (djene so legarena napja siton Republikako geodetsko fondi thaj lokalnokorkoro direkcija ano maškaripe e Ministriba vaš manušikane thaj minoritetjenge hakaja thaj amalipenca dizutnengo).
- 2) Palorndomo registruipe fakti bijandipasko ano centralno pustik bijandipaski thaj evidentiripe fakti raštrunipasko (djene legardutne napjengo siton Ministribe vaš manušikane thaj minoritetjenge hakaja, Ministribe vaš raštraki direkcija thaj lokalno korkoro direkcija, Ministribe juridikako ano maškaripe e Nacionalno konsilea romano nacionalno minoritetesko).
- 3) Informišipe Romengo kotar procedura ikalipe personalno dokumentjengo (legardutne napjengo siton Ministribe androne bukjengo, Ministribe vaš manušikane thaj minoritetjenge hakaja ano maškaripe e Ministriba bukjako thaj socialno politikako, Ministriba vaš raštraki direkcija thaj lokalno korkoro direkcija thaj amalipe dizutnengo). Akciono plajnea dendile ini aktivipe save manglape te resen realizuipe lepardutne resjengo, napja kontrolake thaj indikatorja dikhlaripaske.

Atoska kotar problemja savenca maladinenape „juridikake bidikhavutne“ Roma Thagarutni Republika Srbiaki angja Strategia olengo agorisipako thaj lela Akciono plani, phengja save ministribja thaj aver orgajne thaj organizacie siton legardutne napjengo save anglodikhlarde Akciono planea.

Manglape te leparolpe ini odova so ano kotor publikaka direkciako si pačavipe kaj vaš pharuvipa ani procedura palorndomo registruipe save e personenge, save nanolen ispatja kotar identiteti dajako/dadesko, lokarolpe registruipe ano centralno pustikja bijandipaske, thaj adjahar reselape ini pedo disave bilačo istemalkeripe. Bikhuvipa ani diskusia kotar odova si mi adjahar šajipe ano aktja so si ***Uluvutno dizutnengo adikharela kaj raštraki administracia musaj te pačavinol dizutnenge thaj pere keripa te resol te realizuinen manušikane thaj aver hakaja.*** Adjahar musaj e raštraki administracia thaj aver orgajna publikaka thagarutnaki te keren efikasno mehanizmi prevenciako kotar šajipaske bilačo istemalkeripe thaj te zorakharenpe sankcie vaš odole djenenge.

E juridikake bisiguripaske kerela ini fakti kaj orgajna administraciake na kerena buti jekha-jekh ano jekha-jekh juridikake situacia, jase kaj ano disave situacie

istemalkerena kanuni ano rami e principjecja efikasno thaj čačikano thaj zorakharipa ini aver faktja pedo fundo save ani procedura palorndomo registruipe šaj te zorakharolpe identiteti personako, a ano aver situacie odova na kerena već fuljinena rodipasko lil. Adjahar forma bisiguripaski adikharela ini aver-aver keripe krisjengo.

3. Aktivipe Uluvipe dizutnengo phando e agorisipa problemi statusesko „juridikako bidikhavutne“ personengo thaj personengo bi personalno dokumentja

Palo leparado bešipe, kotar 10. marti 2011. berš ano Ministribe vaš manuškane thaj minoritetjenge hakaja, raštraki direkcija thaj lokalno korkorodirekcija – Uluvutno dizutnengo ulavde pačavipa dikhlargja buti kompetentno raštrake orgajnengo phande e agorisipa problemi pačavipe dizutnengo statusi „juridikako bidikhavutne“ personenge, kedingja informacie kotar problemja savenca maladinenape akala manuša ano lokalno korkorodirekcije thaj lačhargja maškaripe e bithagarutne organizacienca thaj ekspertjenca save beršenca truminena aver-aver agorisipe.

Pedo fundo dikhlaripe bukjako kompetentno raštrake orgajnengo ko Ministribe vaš manuškane thaj minoritetjenge hakaja, raštraki direkcija thaj lokalno korkorodirekca thaj ko Ministribe juridikako, save Thagarutni Republika Srbiaki, e Akciono planea vaš realizuipe Strategiako vaš anglunisaripe pašloipe Romengo lela obligacia te dikhlarol vaš agorisipe problemi juridikako bidikhavutno personengo – Uluvutno dizutnengo zorakhargja kaj Ministribe vaš manuškane thaj minoritetjenge hakaja, raštraki direkcija thaj lokalno korkorodirekcija lela disave, hema na ini kobar manglape aktivipe save siton agorisipe disave aspekti problemesko „juridikako bidikhavutnengo“ a kaj Ministribe juridikako nane leloj nisavo aktivipe. So pobut Ministribe juridikako na dengja amboldipe iniciativake kotar Ministribe vaš manuškane thaj minoritetjenge hakaja, raštraki direkcija thaj lokalno korkorodirekcija te bičhalol krisjenge direkciako lil savea delape turvinutnipe vaš tromalipe kotar takse persone save ano krisipaski procedura rodona te keren

ispatluko fakti bijandipasko¹⁷. Ministribe juridikako na amboldingja ni pedi dujto inicijativa kotar Ministribe vaš manušikane thaj minoritetjenge hakaja, raštraki direkcija thaj lokalno korkorodirekcija kotar 21. juni 2011. berš te lol „napja thaj aktivipe vaš anipe kanunesko“ kotar keribaskotruj Ministribasko „savea ka hraminolpe adekvatno krisipaski procedura vaš zorakaripe fakti bijandipasko thaj registruipe ano centralno pustik bijandipaski ani situacia kana odova fakti našti te ispatuinolpe anglo organi administraciako “. ¹⁸

Ministribe vaš manušikane thaj minoritetjenge hakaja, uzo odova so iniciringja ko Ministribe juridikako napja vaš lačharipe procedura zorakharipaski fakti bijandipasko lela ini aver aktivipe. Ko Ministribe finansijengo dengja bahami vaš pharuvipe thaj dji pherdipe Kanunesko kotar republikako administrativno takse ano kotor savo sito vaš tromalipe kotar pokibe administrativno takse vaš aktja thaj bukja save siton phande e reslipa hakaj pedo palorndomo registruipe fakti bijandipasko ano centralno pustikja¹⁹. Ministribe finansiako akaja iniciativa lela thaj gatisargja bahami pharuvipasko thaj djipherdipasko leparodo Kanunesko, savo palo leipe ano Parlamenti istemalkerelape kotar 16. juli 2011. berš.²⁰

Ministribe vaš manušikane thaj minoritetjenge hakaja, raštraki direkcija thaj lokalno korkorodirekcija gatisargja ini *Gndipe kotar implementacia djenute Kanuneske vaš centralno pustikja thaj talokanunipaske normjenge save lačharena procedura palo rndomo registruipe fakti bijandipasko thaj Instrukcia kotar čhane bukjako orgajnesko savo agorisinela ano anglustepeneski procedura ani umal centralno pustikja pedo rodipaske lila vaš palorndomo registruipe fakti bijandipasko*²¹. Solduj aktja legardile ko dizake thaj komunake orgajna save siolen buti vaš legaripe centralno pustikja ano anglunostepenesko administrativno procedura. Bidondo sito manglipe Ministribasko te lačharol registruipe fakti bijandipasko ano centralno pustik ano palorndomeski procedura sine reslipe vaš te nakhavolpe disave problemja phande e procedura angluno

¹⁷ Bičhaldutno lil Ministribasko vaš manušikane thaj minoritetjenge hakaja, raštraki direkcija thaj lokalno korkorodirekcija ko Ministribe juridikako gn. 119-011-00-22/2011-04 dji 30. marti 2011.

¹⁸ Bičhaldutno lil Ministribasko vaš manušikane thaj minoritetjenge hakaja, raštraki direkcija thaj lokalno korkorodirekcija ko Ministribe juridikako gn. 119-011-00-22/2011-04 kotar 30. marti 2011

¹⁹ Bičhaldutno lil Ministribasko vaš manušikane thaj minoritetjenge hakaja, raštraki direkcija thaj lokalno korkorodirekcija ko Ministribe finansijengo gn. 130-011-00-00077/2011-02 kotar 24. marti 2011.

²⁰ „Službeni glasnik gn. 50/11.

²¹ Gn. 119-011-00-36/2011-04/1 od 7. aprili 2011.

stepeneske orgajnengo, **hema ini akala aktja na sine kobor manglape juridikako fundo te eliminišinenpe klidutne minusja ano normativno sistemi so sito.**

Ano anglodavie savo Uluvutno dizutnengo lela palo anibe akale dokumentjengo ini podur sikavenape problemja save sine ini poangle so pharipe kerena procedura palorndomo registruipe fakti bijandipasko ano centralno pustik:

(a) registruipe šaj numa pedo fundo gendjengo daj/dadesko kotar personalno karta;

(b) bikompetencia krisjengo;

(v) bisebepesko lugardo legaripe procedurako dujtostepensko orgajnesko pedo davija dizutnengo savenge fuljisalo jase čhudisalo rodipasko lil vaš registruipe ano centralno pustik thaj aver.

Mangipa kaj akava problemi te nakhavolpe – Uluvutno dizutnengo ano maškaripe e BthO „PRAXIS“ thaj ekspertjenca prof. dr Vesna Rakić Vodinelić thaj doc. dr Saša Gajin lela aktivipe save dende rezultati ani forma Propoozalo vaš pharuvipe thaj djIPHERDipe Kanunesko kotar avriparnicako procedura e propozalea te lačharolpe jekh dokumenti kotar fakti bijandipasko thaj bičhalga odova e Thagarutna Republika Srbiake.

Uluvutno dizutnengo adjukargja kaj adjahar jase diso adjahar agorisipe ka len kompetentno orgajna. Sar dji odova na alilo, a alavi sito kotar problemi kotar savo diskutuinelape polunge kotar deš berš, savo uškavela reslipe manuškane hakajengo pobut milje dizutnengo thaj kerela činadipe vaš te iklol apatridia ani Serbia, - Uluvutno angja pratsav kaj pedi piri iniciativa inicirinela leopardutno djIPHERDipe Kanunesko. Reslipe akale hakajesko ano krisipaski procedura, numa, na cidela odova kaj registruipe fakti bijandipasko ano palorndomo procedura reselape ini ano administrativno procedura – već kaj dizutnenge save kotar objektivno sebebja našti te resen hakaj pedo registruipe ano centralno pustikja po djenutnipe Kanuneske kotar centralno pustikja šaj ano avriparnicake procedura poro statusi te ispatuinen anglo krisi.

Bahami Iniciativako Uluvutno dizutnengo vaš pharuvipe thaj djIPHERDipe Kanunesko kotar avriparnicaki procedura phando e keripa dokumentesko vaš fakti bijandipasko²² Thagarutna Republika Srbiaki lela, a Kabineti presidente Thagarutnako

²² Dikh Aneksi 1.

informišingja e Uluvutno dizutnengo kaj Iniciativa dendili ko Ministribe juridikako pedo podur procedura. Leipe akale agorisipasko thaj olesko istemalkeripe ka resol kaj pobaro gendo personengo, save prekal norme save si našti te resen hakaj pedo registruipe fakti bijandipasko ano centralno pustik, nakhavena akava problemi.

Uzo akaja Iniciativa – Uluvutno dizutnengo pedo fundo procedure savo legargja pedo anglodavie dizutnengo **bičhalgja ini propozalo dizake direkcienge**, jase kompetentno orgajnenge vaš legaripe centralno pustikja ni Jagodina, Vranje thaj Niši kotar odova, kaj manglape, - palo registruipe ano centralno pustik bijandipaski, te den kompetentno orgajneske lil kotar centralno pustik vaš te delpe centralno gendo. Propozalja save dendile odole orgajnenge bičhaldile ini ko Ministribe vaš manuškane thaj minoritetjenge hakaja, raštraki direkcija thaj lokalno korkorodirekcija e rodipa kaj vaš barabaripen praksako thaj principielpno istemalkeripe Kanunesko kotar jekhutno centralno gendo dizutnengo²³ bičhalena sa lokalno korkorodirekcienge.

Poagor, Uluvutno dizutnengo – palo procedure savo legargja thaj protesti dizutnesko savo anglo baro kher Uluvutno dizutnengosko štrajkungja bokhalipa vaš odova so (vaš odolevakhtune normenge) našti te ikalol personalno karta soske na sinole registracia jekhvaktuno bešipe – lela iniciativa anglo Ministribe andrune bukjenge vaš pharuvipe thaj dji pherdipe Kanunesko kotar jekhvaktuno thaj savaktuno bešipe dizutnengo.

Ministri andrune bukjenge palo vakheribe e Uluvutno dizutnengosko lela oleske sebebja thaj iniciringja pharuvipe akale leopardutne kanuneske savo Parlamenti 2011. berš akava dokumenti lela.

Kanunea kotar savaktuno thaj jekhvaktuno bešipe dizutnengo²⁴ hramimo sito kaj te sine dizutno siole hakaj pedo personalno karta, a nanole registruimo savaktuno jase jekhvaktuno bešipe ani teritoria Srbiaki ni oleske savaktuno bešipe našti te zorakharolpe agorisipaske lilea, sar anglodikhlardilo djenoa 11 akale Kanunesko – vaš ikalipe personalno karta agorisipaske lilea zorakharelape jekhvaktuno bešipe savo šaj te ovool majlunge duj berš kotar ikalipe personalno kartako (djeno 17). Leopardutne djenoa 11 akale Kanunesko anglodikhlardilo te sine kaj dizutno našti te registruinol

²³ „Službeni Glasnik SRS” gn. 53/78, 5/83, 24/85 thaj 6/89 thaj „Službeni Glasnik RS” gn. 53/93, 67/93, 48/94 thaj 101/2005-av. kanuni)

²⁴ „Službeni glasnik RS”, gn. 87/2011.

savakhtuno bešipe pedo fundo dende kišlipen kompetentno organi oleske agorisipaske lilea zorakharela jekhvakhtuno bešipe ini pedo adresa centresko vaš socialno buti pedo savesko regioni arakhelape.

Kotar pašloipe thaj problemi statusi „juridikako bidikhavutne“ personengo Uluvutno dizutnengo dengja pačiv ini ano Komentari kotar disave pučipe kanuneske thaj normenge savenca lačardo pašloipe nacionalno minoritetjengo kana dikhelape istemalekeripe maškartemtone konvencie kotar cidipe sa forme rasno diskriminaciake. Pedo bešipe Komitetesko KN vaš dikhlaripe Konvenciako kotar cidipe sa forme rasno diskriminaciake, savo adikhardilo ani Ženeva ano februari 2011. berš javerutno Uluvutno dizutnengosko uzo aver phengja kaj **problemi „juridikako bidikhavutne“ personengo polugo kotar deš berš sito ani buti raštrake orgajnengo, maškartemutne organizaciengo thaj BthO. Ano bešipe o djene Komiteteske informišisale ini kotar aktivipe thaj buti Uluvutno dizutnengosko phando e agorisipa disave aspektja problemesko „juridikako bidikhavutne“ personengo.**

Kotar akava problemi Uluvutno dizutnengo informišingja ini Evropake komisija vaš maripe opipe rasizmi thaj bitolerancia thaj aktivno lela kotor ano devipe gndipe thaj diskusia savi kotar o problemja personalno dokumentjengo thaj statusi „juridikako bidikhavutne“ personengo legardili ano aver-aver situacie. Semno sito te phenolpe kaj sa kompetentno ekspertske thaj aver trupja KN, Evropaka komisiake, Konsili Evropake leparde kompetentno raštrake orgajnen ki Republika Srbia kaj agorisipe problemi pačavipe identiteti dizutnengo save nane registruime ano centralno pustikja bijandipaske jekh kotar fundone bukja.

4. Klidutnipe

Sebepja vaš save problemi pačavipe identitetesko, jase juridikako statusesko personengo save ini ano akava Raporti ini ano aver literatura, sar ini ano praksa publikaka direkciake thaj krisjenge akharenape „juridikake bidikhavutne“ siton ano fakti kaj **publikaki direkcia nane leli sa juridikake vastušea save siola thaj nane lačhardi efikasno procedura ano savo šaj te ispatuinolpe fakti bijandipasko.**

Uzo odova, vaš aver-aver interpretacie kanunesko thaj keripe orgajnengo save ano administrativno procedura, hema ini ano krisipaski procedure anena pratsav kotar ispatluko fakti bijandipasko – resena juridikako bisiguripaske thaj kerena bijekhipe dizutnengo ano jekhutno juridikako sistemi Republika Sriako.

Biefikasno, bišužo thaj komplikuimo procedura palorndomo registruipe fakti bijandipasko kišluinela odova kaj bipendjardo, hema pedo sa informacie save si, semno gendo dizutnengo našti te resol fundone manuškane hakaja. Vaš akala dizutne kotar interesi na sine birezultateske diskusie kotar šajipe publikaka direkciake te „pačavinel“ fakti kaj siton bijande, so pobut butipe olenda pana nane šužo soske nane registruime ano centralno pustik bijandipaske thaj sar odova hakaj šaj te resen. Fakti sito ini kaj ekspertja save beršenca kerena buti kotar akava problemi ano procedure palo rndomo registruipe thaj rekonstrukcia registruipaski ano centralno pustikja bijandipaske nane loke te definišinen, te mothaven thaj te anen ani logikaki relacia sa procedure, praksa, institucie thaj orgajna save anena pratsav, jase manglape te anen pratsav kotar odova. Pana po phare siton dizutnenge odova te haljovent. Poulavdipe sito phare te maladinenpe e sa odole „zumavipenca“ te sine kaj siton biedukuime, čorole thaj maladinenape e barijerenca ani publikaki direkcia. But drom vaš olenge si numa jekh šajipe – te cidenpe kotar legaripe komplikuimi administraciaki thaj krisipaski procedura, jase te cidenpe e dromesta anglo institucionalno bibajipe. Konsekvence siton dikhavne ano personalno drame akale manušenge thaj stepeni po stepeni barjaripe olengo gendosko.

Problemi hari interesuipasko publikaka direkciako ovela so pobaru problemi te sine kaj djanlape kaj principi juridikako identitesko, sar fundono manuŝikane hakaj, zorakhardo Univerzalno deklarcia kotar manuŝikane hakaja KN (1948), a kaj poro fundonipe arakhloj ini ano Maŝkarthemutno pakti kotar dizutnenge thaj politikake hakaja (1966) thaj ani Evropaki konvencia vaŝ uluvipe manuŝikane hakaja thaj fundone tromalipe (1950). Alavi sito kotar maŝkarthemutne dokumentja save amari raŝtra ratifikuingja thaj kotar hakaja save Aĉhimos Srbiako kotar 2006, hema ini poangle aĉhimosja garantuinde dizutnenge. Dikhipa akava fakti – Uluvutno dizutnengo naŝti te lol ni jekh mothovdipe jase keripe savo nane ano interesi personako savo mangela kaj kotar paŝloipe „juridikako bidikhavutnengo“ djala ano statusi dizutnengo – barabar ano hakaja, obligacie thaj ŝanse e aver dizutnenca.

Aneksi 1

REPUBLIKA SRBIA
ULUVUTNO DIZUTNENGO
21-6/12
B e o g r a d

ker.gn. 1920 data 26. 1. 2012.

THAGARUTNI REPUBLIKA SRBIAKI

-dr Mirko Cvetković, presidento Thagarutnako-

BEOGRAD

mah. Nemanjina 11

Pačavutno,

Devipa nota, pedo fundo procedure save legardile prekal anglodavie dizutnenge, rodipa amalipe dizutnengo „Praxis“ thaj „Centri vaš anglunisaripe juridikake studie“, djanglipe save lelile ano maškaripe e Uče komesarijatea vaš našutne KN, kaj si manglipe vaš pharuvipe thaj djipherdipe kanunesko, normengo thaj generalno aktjengo kotar semnipe vaš reslipe thaj uluvipe hakaj dizutnengo, ano rami e djenoa 18. par. 2. Kanuni kotar Uluvutno dizutnengo („Službeni glasnik RS“, gn. 79/2005 i 54/2007) dava

INICIATIVA

VAŠ PHARUUIPE THAJ DJIPHERDIPE KANUNESKO KOTAR AVRIPARNICAKI PROCEDURA

Kanuni kotar Avriparnicaki procedura manglape te pharuvinolpe vaš sar o dizutne save kotar objektivno sebebja našti te pheren činadipe vaš registruipe ano centralno pustikja pedo djenutnipe Kanunesko kotar centralno pustikja, (nanipe jase bišajipe te dolpe ispati gendjengo kotar persona anglo orgajna direkciake), te resolpe ano avriparnicaki procedura anglo krisi te den ispati vaš poro statusi, jase kaj o krisi šaj te zorakarol fakti save mangelape vaš registruibe ano centralno pustikja. Odova kotar akala sebebja:

Ani Republika Srbia djivdinela jekh gendo personengo save khonik nane registruime ano centralno pustikja bijandipaske, jase ano centralno pustikja ano save sine registruime rumindile jase našavdile, a on nanolen dokumentja jase aver ispatja pedo fundo savengo olengo statusi šaj te ovol agorisimo. Akala persone siton vaš juridikako sistemi „bidikhavne“ thaj vaš odova na resena dizutnenge thaj aver hakaja. Majbut var sito alavi kotar persone romane hanigako. Palem, prekal raporti Uče komesarijatesko Khedutne naciengo vaš našutne savo ikaldilo talo anav „Persone ano riziko kotar aptridia ani Srbia“ kotar juni 2011. berš, 1,5% djenutne kotar khupatni Romengi, Aškaliengi, Egipcajnengi, nane registruime ano centralno pustik bijandipaski. Leipa ano dikhipe nota savi dengja Thagarutni Srbiaki ano Pučipasko lil Evropako komisiako prekal savo ani Srbia djivdinela paše 450.000 Roma, rezultati rodipasko sikavena pedo odova kaj „juridikake bidikhavne“ persone ani Srbia paše 6.750.

Vaš registruipe ano centralno pustikja bijandipaske prekal djentune Kanuni kotar centralno pustikja thaj aver talokunenske aktja, manglape kaj dendutno rodipasko lilesko vaš registruipe te arakhol ispatja savenca verifikuinela disave faktja phando pere bijandipa thaj identitetea, sar so siton fakti kotar than, dive, masek thaj berš bijandipaski, gendja phande kotar daj/dat thaj aver, so „juridikake bidikhavne“ persone romane nacionalnipaske but drom našti te resen. Registrupe gendjengo kotar daj/dat sito obligaciako, a kerelape pedo fundo adekvatno dokumentja (dokumenti kotar centralno pustik bijandipaski, verifikaciako lil kotar raštranutnipe, personalno karta) thaj uzo obligaciako leipe kotor kotar solduj bijandutne (daj/dat), jase numa e daj, ani procedura. Palem, ano čačipe, maškar persone romane nacionalnipaske, si but baro gendo familiengo savenge djene generacienca na nolen dokumentja thaj vaš djivdipe ano margine amalipaske thaj ani situacia socialno cidipaske na nolen ni fundone gendja save manglape vaš registruipe ano centralno evidencia.

Sar normenca nane regulišimo efikasno čhane registruipe ano centralno pustikja bijandipaske bare manušengo save na nolen pere dokumentja, na nolen pere gendja, savenge bijandutne (daj/dat) bipendjarde jase bipašutne, on siton trumime beršenca te

legaren aver-aver procedure e bidjande agorisipa. Olenge rodipaske lila vaš palem registruipe but var fuljinenape jase e procedura čhinelape, a dendutne rodipaske lileske bičhalenape vaš te inicirinen parnicaki procedura vaš te zorakharolpe dajutnipe thaj dadipe. Ano legaripe parnicaki procedura akale persone palem malavdinenape e but barijerenca – krisja rodena kotar stranka te den ispatja pedo fundo savo šaj te konstatuinelpe olengo personalno anav thaj te zorakharolpe identiteti, so ano akala situacia stranka našti te dol; phenena kaj čačikano sito bikompetentno, ani situacia kana kerena pedo rodipe strankako but drom rodena te ikalolpe ispati prekal DNK analiza so vaš akala persone sito birealizumo vaš bare lovenge. Mothovdipe andune pratsavjengo sikavena kaj pozicia krisesko prekal akava pučipe sito but bijekhutno, a kaj khuvipe ano akala procedure nane agorisipe thaj sikavela numa biefektivno šajipe vaš te pherenpe minusja momentalno kanunipasko kana dikhelape palem registruipe ano centralno pustikja bijandipaske.

Juridikako bidikhavne persone save na sinolen suksesti te registruinenpe ano centralno pustikja ano administrativno procedura, ni odova na resle devipa davia vaš zorakharipe dajipe thaj dadipe ano parnicaki procedura, lele šajipe kaj hakaj pedo juridikako personaliteti resena ano avriparnicaki procedura, devipa bahami vaš zorakharipe fakti bijandipasko. Kotar dujto rig, ano norme avriparnicaki procedura nane ulavde kanunipaske agorisibe pedo fundo save šaj te agorisinelpe juridikako statusi. Ini ano mothovdipe pratsavako avriparnicake krisjengo majbut si pozicia kaj palem registruipe šaj te kerolpe numa pedo fundo agorisipasko lilesko administrativno organesko komeptentno vaš legaripe centralno pustikja ano savo kerelape registruipe. Ini uzo odova, semno sito te phenolpe kaj avriparnicaki procedura pedi piri natura šukar vaš agorisipe situacie personengi savengo juridikako subjektiviteti nane pačavisalo, leipa ano dikhippe materia savi regulišinela sar ini norme thaj natura procedurake.

Vaš phendutne sebebja, baro gendo personengo ake beršenca djivdinela bi šajipe te oven registruime ano centralno pustikja bijandipaske, a odolea ini bi šajipe te resen manušikane thaj dizutnenge hakaja. Raštra siola obligacia kaj personenge save našti te den ispati pere identitetske, te kerol čučavno thaj efikasno procedura vaš agorisipe problemi palem registruipe ano centralno pustikja bijandipaske, te arakhol pherdo juridikako siguripe, efikasno krisipasko uluvipe thaj jekha-jekh procedura ani praksa.

Oragnizacie thaj ekspertja e djanipa ani akaja umal, majangle Praxis thaj Centri vaš anglunipe juridikake studie, ano maškaripe e Ekspertske servisea akale orgajnesko,

gatisarde bukjako teksti pharuvipe kanunesko, savo vaš efikasipe dava uzi Iniciativa. Adikharava kaj leipa akava teksti, uzo adekvatno juridikako tehnikaki redakcia ani Thagarutni, jase kompetentno ministripe, reso iniciativako resela:

Pharuvinelape Kanuni kotar avriparnicaki procedura ("Sl. glasnik SRS", gendo 25/82 thaj 48/88 i „Sl. glasnik RS“, gn. 46/95 – aver kanuni thaj 18/2005 – aver kanuni) adjahar so čhivelape:

2A KERIPE DOKUMENTI KOTAR FAKTI BIJANDIPASKO

Djeno 174a

Persona savi nani registruime ani centralno pustik bijandipaski ano roki kotar 3 masek kotar dive devipe rodipasko lil vaš palem registruipe ko organi direkciako kompetentno vaš legaripe centralno pustikjengo, resela hakaj pedo registruipe ano centralno pustik bijandipaski ano rami e djenutnenca akale kanunesko.

Djeno 174b

- (1) Procedura lelape pedo administrativno buti, bahamea personaki kotar djeno 174a, aver persona savo siola direktno juridikako interesi, organi dikhlaripasko jase organi, jase organizacia savi kerela buti kotar uluvipe manušikane hakaja.*
- (2) Iniciativa vaš leipe procedurako, biphanglo kotar bahami kotar paragrafi 1. akale djenesko, dela organi kotar djeno 174a.*

(3) Pedo bahami, jase iniciativa kotar paragrafi 1. thaj 2. akale djenesko, krisi manglape te kerol ini kana našti te dolpe ispati vaš anav thaj angloanav personako savo nane registruimo ano centralno pustik bijandipaski.

Djeno 174v

- (1) Bahami kotar djeno 174b adikharela faktja kotar vakhti thaj than bijandipasko, poli, anav talo savo persona pendjardo, sar ini aver direktno faktja save e dendutnoske pendjarde.*
- (2) Bahami kotar paragrafi 1. adikharela ini gendja kotar ispatune persone save manglape te ašunenpe, a šaj te adikharol ini aver ispatja save siton pendjarde e inijatoreske.*
- (3) Uzo bahami delape ini ispati kotar nakhipe rokesko kotar djeno 174a.*

Djeno 174g

- (1) Dokumenti savea verifikuinelape fakti bijandipasko kerelape pedo fundo deklaraciako personako kotar djeno 174a thaj mothovdipe duj pherdeberšenge ispatune persone savengo identiteti zorakhardilo publikake dokumentjenca.*
- (2) Krisi ani procedura kotar paragrafi 1. akale kanunesko šaj te ikalol ini aver astardutne ispatja.*
- (3) Dokumenti šaj te kerolpe ini avri e krisesta talo činandipe kotar djeno 166. akale kanunesko.*

Djeno 174d

(1) Te sine kaj našti te zorakharolpe dive thaj sati bijandipasko personako savo nane registruimo ano centralno pustik bijandipaski, adikharelape kaj persona bijandili 1. januarea ano 00:00 sati ano odova berš savo šaj te ovol olesko berš bijandipasko.

(2) Te sine kaj našti te zorakharolpe than bijandipasko personako kotar paragrafi 1. akale kanunesko, adikharelpaj kaj e persona bijandili ani komuna bešipaski, jase diz vaš savo adiharelape kaj sito kotar regioni olesko ano savo alo dji ko bijandipe jase ano odova regioni arakhlilo.

Djeno 174đ

(1) Pratsav vaš keripe dokumentesko savea verifikuinelape fakti bijandipasko anelape ani forma agorisipasko lil, ano roki kotar 30 dive kotar dive devipe bahamesko.

(2) Dokumenti kotar fakti bijandipasko adikharela anav thaj angloanav personako kotar djeno 174a akale kanunesko, than, data thaj sati bijandipasko, a te sine kaj odova pendjardo thaj ini ano akaja procedura zorahardilo, pedo čhane anglodihlaro kotar djeno 174g akale kanunesko, jase te sine kaj zorakhardilo ano aver čhane ano rami e kanunea, palem ini anav thaj angloanav bijandutnengo (daj/dat), than thaj data olengo bijandipasko.

(3) Fakti registruibe gendjengo kotar bijandutnengo (daj/dat) personesko kotar djeno 174a akale kanunesko na činela hakaj vaš negacia olengo daj/dadesko statusi.

(4) Rovipasko lil opipe agorisabasko lil kotar paragrafi 1. akale kanunesko šaj te dolpe ano roki kotar 8 dive kotar dive kana delape agorisipasko lil, a krisi anela pratsav kotar rovipasko lil ano roki kotar 90 dive e divesta kana delape.

Djeno 174e

(1) Juridiako zoralikano agorisipasko lil kotar djeno 174đ delape ano roki kotar 8 dive organseske direkciako kompetentno vaš legaripe centralno pustikjengo.

(2) Kompetentno organi kotar paragrafi 1. akale kanunesko mangelape ano roki kotar 3 dive kotar leipe agorisibasko lil te kerol palem registruibe fakti bijandipasko ano centralno pustik bijandipaski.

Djeno 174ž

Procedura vaš keripe dokumenti savea verifikuinelape fakti bijandipasko sito tromalo kotar sa takse thaj hardjipe.

Djeno 174z

Ani procedura keripe dokumentesko kotar fakti bijandipasko ano rami istemalkerenape djenipe djenesko 71, 167-169, 174 akale kanunesko.

Djeno 174i

Vaš procedura kotar keripe dokumenti vaš zorakharipe fakti bijandipasko numa sito kompetentno krisi thaj ov našti te legarolpe ani kompetencia publikake notaresko.

ULUVUTNO DIZUTNENGO

Saša Janković

Aneksi 2

REPUBLIKA SRBIA
ULUVUTNO DIZUTNENGO
16-2006/11
Beograd

ker. gn. 1900 data 26. 1. 2012.

Pedo fundo djenosko 138. paragrafi 1. Ačhimos Republika Sriako („Sl. Glasnik RS” gn. 98/06) thaj djenosko 31. paragrafi 2. Kanuni vaš Uluvutno dizutnengo („Sl. glasnik RS” gn. 79/05 thaj 54/07) ani procedura kontrola kanunipaski thaj čačikanipaski bukjaki Dizaki direkcia diz Jagodina, inicirimo pi anglidavia K.K., Uluvutno dizutnengo

Z O R A K A R E L A

Dizaki direkcia diz Jagodina – Resori vaš direkcia – Centralno servisi vaš komuna Đakovica thaj Dečani, kergja mukhlpe ani buti vaš odova so sig palo registruipe K.K., ano centralno pustik bijandipaske na dengja lil kotar centralno pustik kompetentno komunake organeske vaš te dolpe centralno gendo, so sito e avazipa djenutnengo ano Kanunesko vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo²⁵ ini manlape sine odova te kerol.

Pedo fundo zorakhardo mukhlpe ani buti, Uluvutno dizutnengo bičhalela Dizaka direkciake diz Jagodina, akava

²⁵ „Sl. Glasnik SRS” gn. 53/78, 5/83, 24/85 thaj 6/89 thaj „Sl. Glasnik RS” gn. 53/93, 67/93, 48/94 thaj 101/2005-av. kanuni)

P R O P O Z A L O

Manglape Dizaki direkcija diz Jagodina – Resori vaš direkcija – Centralno servisi vaš komuna Đakovica thaj Dečani, ano so harno roki te kerol obligacija savi dendi ano dj. 3. par. 2. Kanunesko vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo jase kaj administrativno dromea rodela kompetentno organi vaš te dolpe jekhutno centralno gendo vaš dizutnake K.K.

Musaj e Dizaki direkcija diz Jagodina – Resori vaš direkcija – Centralno servisi vaš komuna Đakovica thaj Dečani, ano avutno vakhti te istemalkerol djenutne dj. 3. par. 2. Kanunesko vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo.

Musaj počekatuno dizaka direkciako, savo sito ano avazipe dj. 54. Kanuni vaš lokalno korkorodirekcija²⁶ – te vastalutnol dizaka direkcija sar jekhutne organea, te arakhol kaj ano avutno vakhti istemalkerelape djenutne Kanuneske vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo ano kotor savo hraminela obligacija e kompetentno organeske savo legarela centralno pustikja, vaš sar te činolpe eventualno podur phagipe hakajesko dizutnengo pedo jekhutno centralno gendo.

Dizaki direkcija diz Jagodina, ka informišinol Uluvutno dizutnengoske ano roki kotar 60 dive kotar dive leipe propozalesko kotar bukja save lelile vaš te cidelpe dikhlardutne minusja ani buti.

S e b e p j a

Ko Uluvutno dizutnengo sine K.K, sikavipa pedo bikorektno thaj bikanunipasko keripe centralno servisesko Dizaka direkciako diz Jagodina ani savi rodingja te kerol popale registruipasko ano centralno pustik bijandipaski. Palo kerdimo procedura, davijutni hramisali ano centralno pustik bijandipaski thaj dendilo olake lil kotar centralno pustik bijandipaski hema bi hramimo JMBG, a vaš dejipe centralno gendo dizutnengo bičhaldili direktno te rodol kotar organi savo sito kompetentno vaš devipe JMBG, ano Ministribe andrune bukjengo, thaneski policiaki stanica.

Keripa buti pedo lelutni anglodavia Uluvutno dizutnengo zorakhargja kaj pherdile kanunea anglodikhlarde kišlunipe vaš iniciripe procedura kontrola kanunipaski thaj

²⁶ „Sl. Glasnik RS” gn. 129/2007

čačikanipaski bukjaki Dizaki direkciaki diz Jagodina, kotar savo ano rami e dj. 29. par. 1. Kanunesko informišingja dizaki direkcia thaj dendutne anglodaviako.

Dizaki direkcia diz Jagodina ano poro mothovdipe gn. 200-1633/ 2011-02/1, kotar 22. 11. 2011. berš informišingja akava organi kaj anglodavijutni K.K. registruimi ano centralno pustik bijandimasko vaš than Đakovica pedo fundo agorisipasko lilesko Resori vaš direkcia Komuna Jagodina thaj palo odova oj lela lil kotar centralno pustik bijandimasko. Phando e sugestia kaj lil savo dendilo bi JMBG, phendilo kaj centralno servisi Diz Jagodinako nane kompetentno vaš te dol JMBG, već kaj kotar Kanuni vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo kompetentno policiaki direkcia savi anela pratsav pedo rodipe interesuime personako, prekal than savakhtuno bešipasko.

Procedura thaj kompetencia te delpe jekhutno centralno gendo dizutnengo, regulišime siton djenutnenca Kanunesko vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo, savea ano dj. 2 par. 1. hramimo kaj centralno gendo dela thaj evidencia kotar dendutne centralno gendja legarela komunako organi direkciako kompetentno vaš androne bukja. **Djenoa 3. par. 2 akale Kanunesko hramimo sito kaj kompetentno organi direkciako savo legarela centralno pustik bijandipaski manglape sig po registruipe ano centralno pustik bijandimaski dela lil kotar centralno pustik ko kompetentno komunako organi vaš te dolpe centralno gendo. Centralno gendo hramimo ano personalno karta, jase centralno pustik bijandimaski istemalkerelape vaš te hraminolpe centralno gendo ano sa aver dokumentja thaj evidencie (dj. 4.)**

Dikhlaripe sa faktja save akale organeske sikavdile, poulavdipe leipa ano dikhiphe phenipe kotar dendo mothovdipe, sar ini validno norme ani umal statusno pučipe dizutnengo, Uluvutno dizutnengo zorakhargja kaj kompetentno organi direkciako save legarela centralno pustik bijandipaski bidevipa lil kotar centralno pustik sig palo registruipe ano centralno pustik bijandipaski ko kompetentno komunako organi vaš te dolpe centralno gendo dizutnengo, kergja pedi škodra anglodavijutnako.

Analiziripa amboldipe Dizaka direkciako diz Jagodina, lelape impresia kaj nane djandipe bučarnengo ano centralno servisja kotar **obligacia** te delpe lil kotar centralno pustik ko kompetentno organi vaš te dol jekhutno centralno gendo dizutnengo, savo sito zorakhardo Kanunea vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo. Ano mištipe akale zorakharipaske djala ini korkore phenipe kotar mothovdipe organesko, savea e Uluvutno dizutnengoske sikavenape pedo norme savenca zorakhardo kompetencia te dolpe jekhutno centralno gendo dizutnengo, sar ini norme savenca lačharelape procedura

ikalipaske lilesko, hema na phenelape pedo djenutne Kanunesko vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo, kotar save iklola obligacia kompetentno organi direkciako savo legarela centralno pustik bijandipaski te den lil ko kompetentno organi vaš te dol jekhutno centralno gendo dizutnengo.

Bičhalipe dizutnengo kaj palo devipe rodipasko lil vaš popale registruipasko thaj kerdimo registruipe pedo fundo agorisipasko lilesko kompetentno organesko, korkore dena rodipasko lil ko policiake stanice vaš te dolpe jekhutno centralno gendo dizutnengo, sito bikorektno keripe prekal dizutnenge thaj phari kerela već ini so sito kompleksno procedura reslipaski hakajesko pedo personalno dokumentja, a poulavdipe ano konkretno situacia anglodavijutnaki so sito romano nacionalno djenutnipaski, thaj kaj daraipe kotar institucia thaj struktruno čorolipe sava maladinelape, but drom činelape te resol pere fundone manušikane hakaja.

Kompetentno organi musaj te ovel ole ano dikhipe kaj sito ano obligacia te kerol buti numa pedo kanuni, kaj kvalifikacia thaj efikasno amboldinela pedo rodipe dizutnengo, te ovol inardo ki rig manglipaski dizutnengo thaj odova te pherol, te ovol putardo thaj loke pašutne dizutnenge prekal save kerela buti e pačavipa, sar ini ta na kerel olenge škodra već te resol realizuipe thaj uluvipe olenge hakaja so pobut šaj.

Bikeripe bukjengo kotar keribaskotruj, jase kotar kompetencie organi direkciako, sito minusi savo vaš direktno thaj indirektno konsekvence siole, ini akava drom sinole, pharipe vaš te resolpe hakaja dizutnengo thaj phagipe olenge hakajengo.

Ani konkretikani situacia manglape sine kompetentno organi direkciako savo legarela centralno pustik bijandipaske sig palo registruipe anglodavijutnako ano centralno pustik bijandipaski te dol lil kotar centralno pustik ko kompetentno komunako organi vaš te dolpe centralno gendo.

Pedo fundo sa zorakharde faktja thaj situacie, Uluvutno dizutnengo zorakhargja mukhlape ani buti Dizaka direkciake diz Jagodina, Resori vaš direkcia – Centralno servisi vaš komuna Đakovica thaj Dečani thaj ano avazipe e djenoa 31. paragraf 2. Kanunesko vaš Uluvutno dizutnengo dengja propozalo vaš cidipe dikhlardutne minusja, ano reso anglunisaripe realizacia hakaja dizutnengo. Uluvutno dizutnengo, istemalkeripa djeno 31. par. 3. Kanunesko, zorakhargja roki kotar 60 dive vaš te lenpe bukja te cidenpe dikhlardutne minusja thaj te dolpe informacia kotar odova.

JAVERUTNO ULUVUTNO DIZUTNENGO

REPUBLIKA SRBIA
ULUVUTNO DIZUTNENGO
16-2142/11
Beograd

ker.gn. 1901 data 26. 1. 2012.

Pedo fundo djenosko 135. paragrafi 1. Ačhimosko Republika Srbia („Sl. Glasnik RS” gn. 98/06) thaj djenosko 31. paragrafi 2. Kanunesko vaš Uluvutno dizutnengo („Sl. glasnik RS” gn. 79/05 thaj 54/07) ani procedura kontrola kanunipaski thaj čačikanipaski bukjaki Direkciaki vaš dizutnengi situacia thaj sasutne bukja diz Nišeski, lelutno po anglodavie A.A., B.B. thaj V.V., Uluvutno dizutnengo

Z O R A K H A R E L A

Direkciaki vaš dizutnengi situacia thaj sasutne bukja diz Nišeski, kergja mukhlipe ani buti vaš odova so sig palo registruipe A.A., B.B. thaj V.V. ano centralno pustik bijandipaski na dengja lil kotar centralno pustik ko kompetentno komunako organi vaš te dolpe centralno gendo, so sito ano avazipe e djenutnenca Kanunesko vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo²⁷ thaj so sine olaki buti.

Pedo fundo zorakhardo mukhlipe ani buti, Uluvutno dizutnengo bičhalela Direkciake vaš dizutnengi situacia thaj sasutne bukja diz Nišeski, akava

P R O P O Z A L O

²⁷ „Sl. Glasnik SRS” br. 53/78, 5/83, 24/85 i 6/89 i „Sl. Glasnik RS” br. 53/93, 67/93, 48/94 i 101/2005-dr. zakon)

Maglape Direkcija vaš dizutnengi situacija thaj sasutne bukja diz Nišeski, ano so poharno roki te kerol obligacia savi hramimi ano dj. 3. Par. 2. Kanunesko vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo jase kaj oficielno dromea te rodol kompetentno organi vaš te dolpe jekhutno centralno gendo vaš A.A., B.B. thaj V.V.

Musaj kaj Direkcija vaš dizutnengi situacija thaj sasutne bukja diz Nišeski, ano poro avutno buti istemalkerela djenutnipe dj. 3. Par. 2. Kanuni vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo. Musaj kaj počekatuno dizako direkciako, savo e avazipa dj. 55. Kanuni kotar lokalno korkorodirekcija²⁸, vastalutnela dizaka direkcija, te arakhol ano avutnipe te istemalkerenpe djenutne Kanunesko vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo ano kotor savo hraminela obligacie kompetentno organesko savo legarela centralno pustikja, vaš te činolpe eventualno podur phagipe hakaj dizutnengo pedo jekhutno centralno gendo.

Direkcija vaš dizutnengi situacija thaj sasutne bukja diz Nišeski, informišingja Uluvutno dizutnengo ano roki kotar 60 dive kotar dive leipe propozalesko kotar bukja save lelile vaš te cidenpe dikhlardutne minusja ani buti.

S e b e p j a

Ko Uluvutno dizutnengo anglodavia sine A.A., B.B. thaj V.V. sikavipa pedo bikorektno thaj bikanunipasko keripe Direkciaki vaš dizutnengi situacija thaj sasutne bukja diz Nišeski, savi ikalgja lila kotar centralno pustik bijandipaske bi phendutno JMBG, ini kaj akaja Direkcija 2009. berš kergja registruipe ano centralno pustik bijandipaski vaš phendutne persone. Anglodavijutnen vaš te delpe jekhutno centralno gendo bičhaldile direktno te roden organi savo sito kompetentno vaš te delpe JMBG, ko Ministribe andrune bukjenje, thaneski policiaki stanica.

Keripa pedo lelutne anglodavie Uluvutno dizutnengo zorakhargja kaj siton pherdile Kanunea anglodikhlarde kišluinipe vaš iniciribe procedurako vaš kontrola kanunipe thaj čačikanipe bukjako Direkciako vaš dizutnengi situacija thaj sasutne bukjenje diz Nišeski, vaš savo ano rami e dj. 29. paragraf 1. Kanunesko informišingja Direkcija thaj dendutne anglodavijutnengo.

Direkcija vaš dizutnengi situacija thaj sasutne bukja diz Nišeski, ano poro mothovdipe gn. 16-2262/11, kotar 28. 11. 2011. berš kaj dikhlaripa ano centralno

²⁸ „Sl. Glasnik RS” gn. 129/2007

pustikaj bijandipaske zorakhardilo kaj anglodavijutnenge A.A., B.B. thaj V.V. nane čhivdilo gendutno kotar JMBG. Palo odova phendilo kaj jekhutno centralno gendo dizutnengo hraminelape ano adekvatno rubrika centralno pustik bijandipaski ano rami e dj. 21. par. 1. Kanuni vaš centralno pustikja thaj punktea 26. par. 1. Direkciako vaš legaripe centralno pustikja thaj formularja centralno pustikjengo, a pedo fundo raportesko kotar dendutno centralno gendo savo dela organi androne bukjengo thaj bičhalela, sar ini kaj raporti kotar dendutno centralno gendo šaj te anol ini dendutno rodipasko lilesko personalno.

Procedura thaj kompetencia devipe jekhutno centralno gendo dizutnengo, regulišimo sito djenutnenca Kanunesko vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo, savea ano dj. 2. par. 1. hramimo kaj centralno gendo dizutnengo dela thaj evidencia kotar dende centralno gendja legarela komunako organi direkciako kompetentno vaš androne bukja. **Djenoa 3. par. 2 akale Kanunesko hramimo sito kaj kompetentno organi direkciako savo legarela centralno pustik bijandipaski manglape sig po registruipe ano centralno pustik bijandimaski dela lil kotar centralno pustik ko kompetentno komunako organi vaš te dolpe centralno gendo. Centralno gendo hramimo ano personalno karta, jase centralno pustik bijandimaski istemalkerelape vaš te hraminolpe centralno gendo ano sa aver dokumentja thaj evidencie (dj. 4.)**

Dikhlaripa sa faktja save akale organeske sikavdile, poulavdipe leipa ano dikhipe phenipe kotar dendo mothovdipe, sar ini validno norme ani umal statusno pučipe dizutnengo, Uluvutno dizutnengo zorakhargja kaj kompetentno organi direkciako save legarela centralno pustik bijandipaski, bidevipa lil kotar centralno pustik sig palo registruipe ano centralno pustik bijandipaski ko kompetentno komunako organi vaš te dolpe centralno gendo dizutnengo, jase biistemalkeripa djenutne dj. 3.par. 2. Kanunesko vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo, kergja pedi škodra anglodavijutnenge.

Analiziripa amboldipe Direkcia vaš dizutnenga situacia thaj sasutne bukja diz Niš, lelape impresia kaj nane djandipe bučarnengo ano centralno servisja kotar obligacia te delpe lil kotar centralno pustik ko kompetentno organi vaš te dol jekhutno centralno gendo dizutnengo, savo sito zorakhardo Kanunea vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo. Ano mištipe akale zorakharipaske djala ini korkore phenipe kotar mothovdipe organesko, savea e Uluvutno dizutnengoske sikavenape pedo norme savenca zorakhardo kompetencia te dolpe jekhutno centralno gendo dizutnengo, sar ini norme savenca lačharelape procedura ikalipaske lilesko, hema na phenelape pedo

djenutne Kanunesko vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo, kotar save iklola obligacia kompetentno organi direkciako savo legarela centralno pustik bijandipaski te den lil ko kompetentno organi vaš te dol jekhutno centralno gendo dizutnengo.

Bičhalipe dizutnengo kaj palo devipe rodipasko lil vaš popale registruipasko thaj kerdimo registruipe pedo fundo agorisipasko lilesko kompetentno organesko, korkore dena rodipasko lil ko policiake stanice vaš te dolpe jekhutno centralno gendo dizutnengo, sito bikorektno keripe prekal dizutnenge thaj phari kerela već ini so sito kompleksno procedura reslipaski hakajesko pedo personalno dokumentja, a poulavdipe ano konkretno situacia anglodavijutnaki so sito romano nacionalno djenutnipaski, thaj kaj daraipe kotar institucia thaj struktruno čorolipe sava maladinelape, but drom čhinelape te resol pere fundone manuškane hakaja.

Kompetentno organi musaj te ovelole ano dikhipe kaj sito ano obligacia te kerol buti numa pedo kanuni, kaj kvalifikacia thaj efikasno amboldinela pedo rodipe dizutnengo, te ovol inardo ki rig manglipaski dizutnengo thaj odova te pherol, te ovol putardo thaj loke pašutne dizutnenge prekal save kerela buti e pačavipa, sar ini ta na kerel olenge škodra već te resol realizuipe thaj uluvipe olenge hakaja so pobut šaj.

Bikeripe bukjengo kotar keribaskotruj, jase kotar kompetencie organi direkciako, sito minusi savo vaš direktno thaj indirektno konsekvence siole, ini akava drom sinole, pharipe vaš te resolpe hakaja dizutnengo thaj phagipe olenge hakajengo.

Ani konkretikani situacia manglape sine kompetentno organi direkciako savo legarela centralno pustik bijandipaske sig palo registruipe anglodavijutnako ano centralno pustik bijandipaski te dol lil kotar centralno pustik ko kompetentno komunako organi vaš te dolpe centralno gendo.

Pedo fundo sa zorakharde faktja thaj situacie, Uluvutno dizutnengo zorakhargja mukhlape ani buti Direkciako vaš dizutnengi situacia thaj sasutne bukja diz Niš thaj ano avazipe e djenoa 31. paragraf 2. Kanunesko vaš Uluvutno dizutnengo dengja propozalo vaš cidipe dikhlardutne minusja, ano reso anglunisaripe realizacia hakaja dizutnengo. Uluvutno dizutnengo, istemalkeripa djeno 31. par. 3. Kanunesko, zorakhargja roki kotar 60 dive vaš te lenpe bukja te cidenpe dikhlardutne minusja thaj te dolpe informacia kotar odova.

REPUBLIKA SRBIA
ULUVUTNO DIZUTNENGO
16-2076/11
Beograd

ker.gn. 1898 data 26. 1. 2012.

Pedo fundo djenosko 135. paragrafi 1. Ačhimosko Republika Srbia („Sl. Glasnik RS” gn. 98/06) thaj djenosko 31. paragrafi 2. Kanunesko vaš Uluvutno dizutnengo („Sl. glasnik RS” gn. 79/05 thaj 54/07) ani procedura kontrola kanunipaski thaj čačikanipaski bukjaki Sekretarijatesko vaš sasutni direkcia dizutni Vranje-Centralno servisi Gnjilane, lelutno pedo anglodavia S.S., Uluvutno dizutnengo

Z O R A K H A R E L A

Sekretarijatesko vaš sasutni direkcia dizutni Vranje-Centralno servisi Gnjilane, kergja mukhlipe ani buti vaš odova so sig palo registruipe s ano centralno pustik bijandipaski na dengja lil kotar centralno pustik ko kompetentno komunako organi vaš te dolpe centralno gendo, so sito ano avazipe e djenutnenca Kanunesko vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo²⁹ thaj so sine olaki buti.

Centralno servisi Sekretarijatesko vaš sasutni direkcia dizutni Vranje cidingja akava mukhlipe ani buti, adjahar so palo iniciribe procedura kontrola kanunipaski thaj čačikanipaski bukjaki Centralno servisesko Gnjilanako, bičhalgja rodipasko lil vaš te dolpe jekhutno centralno gendo vaš S.S., e Policiaka direktiake Gnjilane, a palo leipe raportesko kotar dendutno gendo, centralno gendo hramisalo ani centralno pustik bijandipaske.

²⁹ „Sl. Glasnik SRS” gn. 53/78, 5/83, 24/85 thaj 6/89 thaj „Sl. Glasnik RS” gn. 53/93, 67/93, 48/94 thaj 101/2005-av. kanuni)

Pedo fundo zorakharde mukhlipe ani buti, Uluvutno dizutnengo bičhalela Sekretarijateske vaš sasutni direkcia diz Vranje-Centralno servisi Gnjilane, akava

PROPOZALO

Manglape kaj Sekretarijati vaš sasutni direkcia diz Vranje – Centralno servisi Gnjilane ano poro avutni buti istemalkerol djenutnipe dj. 3. par. 2. Kanunesko vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo savea hramimo kaj kompetentno organi direkciako savo legarela centralno pustik bijandipaski manglape so po sig palo registruipe ano centralno pustik bijandipaske te dol lil kotar centralno pustik ko kompetentno komunako organi vaš te dolpe centralno gendo.

Musaj kaj počekatuno dizaka direkciako, savo e avazipa djeno dj. 54. Kanunesko kotar lokalno korkorodirekcia³⁰ – vastalutnela dizaka direkcia sar jekhutno organea, te arakhol vaš ano avutnipe istemalkerenape djenutne Kanunesko vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo ano kotor savo hraminela obligacia kompetentno organeske savo legarela centralno pustikja, vaš sar te činol eventualno podur phagipe hakaja dizutnenge pedo jekhutno centralno gendo.

Se b e p j a

Ko Uluvutno dizutnengo anglodavia sine S.S, sikavipa pedo bikorektno thaj bikanunipasko keripe Sekretarijatesko vaš sasutni direkcia dizaki Vranje – Centralno servisi Gnjilane, savi ikalgja lil kotar centralno pustik bijandipaski bi dendo JMBG, a e davijutna bičhalgja kaj vaš te dolpe centralno gendo direktno djala ko kompetentno organi, Ministribe androne bukjengo, thaneski policiaki stanica.

Keripa buti pedo lelutni anglodavia Uluvutno dizutnengo zorakhargja kaj pherdile kanunea anglodikhlarde kišlunipe vaš iniciripe procedura kontrola kanunipaski thaj čačikanipaski bukjaki Sekretarijatesko vaš sasutni direkcia dizaki Vranje – Centralno

³⁰ „Sl. Glasnik RS” gn. 129/2007

servisi Gnjlane, kotar savo ano rami e dj. 29. par. 1. Kanunesko informišingja Dizaki direkcia diz Vranje thaj dendutne anglodaviako.

Sekretarijati vaš sasutni direkcia dizaki Vranje, pere mothovdipa gn. 03-9003/V, kotar 25. 11. 2011.berš informišingja akava organi kaj palo iniciripe procedura kontrola kanunipaski thaj čačikanipaski olenga bukjake, dendilo rodipe ki Policiaki direkcia Gnjlane vaš te dolpe JMBG anglodavijutnake S.S. a kaj palo leipe raportesko kotar deipe centralno gendo dizutnengo, gendo hramisalo ano centralno pustik.

Procedura thaj kompetencia devipe jekhutno centralno gendo dizutnengo, regulišimo sito djenutnenca Kanunesko vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo, savea ano dj. 2. par. 1. hramimo kaj centralno gendo dizutnengo dela thaj evidencia kotar dende centralno gendja legarela komunako organi direkciako kompetentno vaš andrune bukja. **Djenoa 3. par. 2 akale Kanunesko hramimo sito kaj kompetentno organi direkciako savo legarela centralno pustik bijandipaski manglape sig po registruipe ano centralno pustik bijandimaski dela lil kotar centralno pustik ko kompetentno komunako organi vaš te dolpe centralno gendo. Centralno gendo hramimo ano personalno karta, jase centralno pustik bijandimaski istemalkerelape vaš te hraminolpe centralno gendo ano sa aver dokumentja thaj evidencie (dj. 4.)**

Dikhlaripa sa faktja save akale organeske sikavdile, poulavdipe leipa ano dikhipe phenipe kotar dendo mothovdipe, sar ini validno norme ani umal statusno pučipe dizutnengo, Uluvutno dizutnengo zorakhargja kaj kompetentno organi direkciako save legarela centralno pustik bijandipaski, bidevipa lil kotar centralno pustik sig palo registruipe ano centralno pustik bijandipaski ko kompetentno komunako organi vaš te dolpe centralno gendo dizutnengo, jase biistemalkeripa djenutne dj. 3.par. 2. Kanunesko vaš jekhutno centralno gendo dizutnengo, kergja pedi škodra anglodavijutnenge.

Bičhalipe dizutnengo kaj korkore te den rodipasko lil ki policiaki stanica vaš te delpe jekhutno centralno gendo dizutnengo, sikavela bikorektno keripe prekal dizutne thaj phari kerela već so si kompleksno procedura reslipe hakaj pedo personalno dokumenta, a poulavdipe ano konkretno situacia anglodavijutnaki so sitoj romano nacionalno djenutnipaski, thaj kaj daraipe kotar institucia thaj struktruno čorolipe sava maladinelape, but drom čhinelape te resol pere fundone manuškane hakaja.

Sakova kompetentno organi musaj te ovelole ano dikhipe kaj sito ano obligacia te kerol buti numa pedo kanuni, kaj kvalifikacia thaj efikasno amboldinela pedo rodipe

dizutnengo, te ovol inardo ki rig manglipaski dizutnengo thaj odova te pherol, te ovol putardo thaj loke pašutne dizutnenge prekal save kerela buti e pačavipa, sar ini ta na kerel olenge škodra već te resol realizuipe thaj uluvipe olenge hakaja so pobut šaj.

Bikeripe bukjengo kotar keribaskotruj, jase kotar kompetencie organi direkciako, sito minusi savo vaš direktno thaj indirektno konsekvence siole, ini akava drom sinole, pharipe vaš te resolpe hakaja dizutnengo thaj phagipe olenge hakajengo.

Sar ano konkretikani situacia kompetentno organi već cidingja zorakhardo minusi ani buti, Uluvutno dizutnengo ano reso anglunisaripe bukjako direkciake organesko, a vaš kanunipasko, čačipasko thaj efikasno reslipe hakaja sa dizutnengo, e avazipa djenoa 31. paragraf 2. Kanuni vaš Uluvutno dizutnengo, bičhalgja propozalo sar ano avutno buti kompetentno organesko ta na avol dji adjahar mukhlipe ani buti.

JAVERUTNO ULUVUTNO DIZUTNENGO

Goran Bašić